

Latšo Diives

ROMANIVÄESTÖN KOULUTUSRYHMÄN TIEDOTUSLEHTI

1/2015

Sarita Friman-Korpelan väitös: Romanipolitiikasta romanien politiikkaan s. 4

Kunniatohtori Rosa Taikon s. 5

Vaatetusalan koulutusta Vantaalla s. 14

Valokuvaaja Annika Haas ja erään suljetun yhteisön tarina: Viron romanit s. 23

Uusi 2015 on jo hyvässä vauhdissa, valoa kohden mennään, toimintatarmo ja virkeys lisääntyvät. Tämä vuosi on nimetty kirjan vuodeksi. Kirjan vuoden suojelijana toimii tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja vuosi sisältää monenlaisia tapahtumia, jotka liittyvät kirjoihin ja lukemiseen.

Entäpä sitten itse kirja; matkalippu, aikakone, tuntuksen tulkki... mitä kaikkea kirja voikaan olla? Kirjojen maailma on aikaan ja paikkaan sitomaton; hetkessä voi olla Mika Waltarin kanssa muinaisessa Egyptissä, Kaari Utrion kanssa keskiajan melskeissä tai John Grishamin mukana amerikkalaisessa oikeussalissa. Arto Paasilinnan hulvaton huumori naurattaa yhä uudelleen ja uudelleen. Elämäkerrat ja muistelmät avaavat kertojien henkilökohtaisten kokemusten pohjalta elinoloja ja ajankuvaa. Kirjojen kautta voi käsitellä myös omia tunteitaan, löytää niille sanallisen ilmaisun tai saada kokonaan uudenlaisen näkökulman tuntemuksiinsa. Kirjallisuuden lajikirjo on suuri; kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta, runoja, sarjakuvia ja monenlaista eri tyyleillä kirjoitettua luettavaa, jokaiselle jotakin.

Lukemisella on erittäin kehittävä vaikutus ajatteluun sekä suulliseen ja kirjalliseen ilmaisuun. Varsinkin kirjal-

listen ilmaissukeinojen kehittäminen on kovin hyödyllistä, sitä tarvitaan sekä opiskelussa että työelämässä. Lukemisen yleissivistävää vaikutusta ei voi väheksyä. Sitä paitsi, lukeminen on hauskaa, rentouttavaa ja hyvää ajankulua!

Suomen ensimmäinen yleinen lainakirjasto oli vuonna 1794 Vaasan Luku-seuran kirjasto, joka lainasi kirjoja kaikille kaupunkilaisille (Wikipedia). Kirjastotoiminta on valtion tukemaa ja levinnyt joka "niemeen, notkoon ja saarelmaan" Suomen maassa. Kirjastojen kautta kirjat ovat kaikkien ulottuvilla, eikä niiden saatavuus ole varallisuuskysymys. Kirjastot ovatkin hyvä esimerkki yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Jos taas haluaa koota oman kotikirjaston, kannattaa hyödyntää antikvariaatteja, joista saa muutamalla eurolla melko uusiakin teoksia. Hyvälle kirjalle ei yksi lukukerta riitä, sen anti riittää useammaksikin kerraksi. Ajan kuluessa ihminen muuttuu ja sama tarina voi avautua uudella tavalla useiden lukukertojen myötä.

Kirjarikasta vuotta kaikille, lukeminen kannattaa aina!

Satu Blomerus

Latso Diives

ROMANIVÄESTÖN KOULUTUSRYHMÄN TIEDOTUSLEHTI

1/2015

Toimitus

Opetushallitus
Romaniväestön koulutusryhmä
PL 380, 00531 Helsinki

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Satu Blomerus
029 533 1046
satu.blomerus@oph.fi
Osoitteen muutoksen
yhteydessä tulee mainita
myös entinen osoite

Ulkoasu ja taitto

Innocorp Oy
Milla Toro

Painopaikka

Kopijyvä Oy
ISSN 1238-4593

Päätoimittaja

Satu Blomerus
029 533 1046
satu.blomerus@oph.fi

Toimittajat

Maria Friman
David Palm

Toimitussihteeri

Susanna Rajala
susanna.rajala@oph.fi

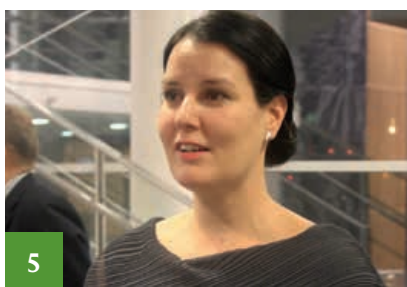

OPETUSHALLITUS

◀ Kannen kuva
Annika Haas

Vaatetusalan koulutusta
▼ Vantaalla

▲ Romanipolitiikasta romanien
politiikkaan

▲ Kunniatohtori Rosa Taikon

Valokuvaaja Annika Haas ►
ja erään suljetun yhteisön
tarina: Viron romanit

Tässä numerossa

Sarita Friman-Korpelan väitös:	
Romanipolitiikasta romanien politiikkaan	4
Hopeaseppä Rosa Taikonista Södertörnin korkeakoulun kunniatohtori	5
EU:n perusoikeusviraston romanihanke	6
Sillanrakentajakoulutus Ruotsissa	7
Löydä oma alasi	9
Yrittäjäksi oppii	9
Autohuoltoa ja arvoja	10
Kyösti Svart – kokkolalainen yrittäjä	12
Päällikön palsta	13
Vaatetusalan koulutusta Vantaalla	14

Elävä perintö romaniyhteisön voimavarana	16
Mediataitoviikko kannusti oman median tuottamiseen	18
Naisjärjestöjen Keskusliitto – naisten asialla jo 103 vuoden ajan	20
Viestejä pelosta ja selviytymisestä	21
Valokuvaaja Annika Haas ja erään suljetun yhteisön tarina : Viron romanit	23
Kiteen seudun aktivoituneet romanit	26
Puolueiden edustajat tukevat romaniohjelmien saamista YLE:n televisiotuotantoon	29
Ilmoituksia	29
Lasten nurkka	30

Sarita Friman-Korpelan väitös:

ROMANIPOLITIIKASTA romanien politiikkaan

- Suomen romanit ovat taistelleet
kansalaisoikeuksistaan

*YTM Sarita Friman-Korpelan
valtio-opin väitöskirja ”Roma-
nipolitiikasta romanien poli-
tiikkaan. Poliittisen asialistan
ja toimijakonseption muutos
1900-luvun jälkipuoliskon Suo-
messä” tarkastettiin 15.12.2014
Jyväskylän yliopistossa.*

Vastaväittäjänä YTT Anu Hir-
siahho (Tampere) ja kustok-
sena professori Kari Palonen
(Jyväskylän yliopisto). Väitöstilaisuus
oli suomenkielinen.

Väitöskirjassa on tutkittu suo-
malaisen romanipolitiikan asialis-
tan muutosta ja romanien omaa,
poliittiseksi luokiteltavaa toimin-
taa 1900-luvulla. Tutkimuksesta sel-
viää, että Suomessa on verrattain
lyhyellä aikavälillä ajettu toisistaan
poikkeavia linjoja yhden romanipo-
litiikan nimikkeen alla. Tutkimus
nostaa esiin eroja ja vastakkaisuuksia
eri romani-intressien välillä. Niiden
perusteella viranomaiset, poliitikot ja
romanit itse voivat arvioida mitä lin-
jaa he tukevat ja kannattavat. Mene-
telmää voidaan soveltaa sekä romani-
idean teoreettisessa tarkastelussa
että kansainvälisessä ja kansallisessa
romanipolitiikassa.

**Romanien poliittiset oikeudet
eivät toteutuneet täysin
1950-luvun Suomessa**

Romanien elinolosuhteet olivat vie-
lä 1950-luvulla surkeat. Myös heidän

poliittisten oikeuksiensa toteutumi-
nen oli kyseenalaista: vaalirajoitteiden
ja irtolaislainsäädännön yhteisvaiku-
tus saattoi johtaa äänioikeuden epää-
miseen suurelta osalta romaniväestöä.
Romanien asioita hoidettiin tuolloin
uskonnollisin perustein ja ankaralla
assimilaatiopolitiikalla.

Tilanne oli rinnasteinen nyky-
Eurooppaan, jossa jotkut maat ovat
jättäneet kommunistisen järjestelmän
romahdettua yhden kansanosan kaik-
kien yhteiskunnallisten toimenpitei-
den ulkopuolelle, aivan kuten Suo-
messä 1950-luvulla.

**Ruotsin vaatimukset sysäsivät
romanipolitiikkaa eteenpäin**

Sotien jälkeen kaupunkien laitamil-
le syntyneiden hökkelikylien vaihto-
ehdoksi tarjoutui Ruotsi, jossa oli
tarjolla työtä, asuntoja ja aikuis-
koulutusta. Suomalaisten romanien
mittava maahanmuutto Ruotsiin oli
1960-luvulla ja 1970-luvun alus-
sa maiden välejä hiertävä skandaali.
Ruotsi vaati voimakkaasti Suomea
hoitamaan oman maan kansalais-
tensa asiat kuntoon. Ruotsin vaati-
mukset pakottivat Suomen muut-
tamaan politiikkaansa, mutta se ei
olisi onnistunut ilman romanien,
viranomaisten ja poliittisten toimi-
joiden välistä yhteistyötä. Tässä vai-
heessa myös romanit ryhtyivät itse
vaikuttamaan heitä koskevien asioi-
den päätöksentekoon. Omat kan-
salaisoikeutensa romanit taistelivat
1960-luvulla yhdessä radikaalin
sosiaalisen liikehännän kanssa.

*Sarita Friman-Korpelan väitös
on ohi ja karonkka alkamassa.
Kuva Susanna Rajala*

*Sarita Friman-Korpela kirjoitti yliop-
pilaaksi Porin Suomalaisen Yhteisly-
seon lukiosta vuonna 1995 ja valmis-
tui vuonna 2001 yhteiskuntatieteiden
maisteriksi Jyväskylän yliopistosta pää-
aineenaan valtio-oppi. Friman-Korpela
asuu Helsingissä ja työskentelee neuvot-
televana virkamiehenä sosiaali- ja ter-
veysministeriössä. Sarita Friman-Kor-
pela on romaniasiain neuvottelukunnan
pääsihteeri.*

*Väitöskirja on julkaistu sarjassa
Jyväskylä Studies in Education, Psycho-
logy and Social Research ISSN 0075-
4625; 513. Sitä voi ostaa Jyväskylän yli-
opistosta seuraavasta osoitteesta: [https://
kirjasto.jyu.fi/kauppa/tuotteet/romanipolitiikasta-romanien-politiikkaan](https://kirjasto.jyu.fi/kauppa/tuotteet/romanipolitiikasta-romanien-politiikkaan) tai
ladata ilmaiseksi [https://jyx.jyu.fi/dspa-
ce/handle/123456789/44810](https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/44810) ♦*

Lähde: Jyväskylän yliopisto

Teksti: Christina Rodell Olgaç **Kuva:** Henrik Peel **Käännös ruotsista:** Susanna Rajala

Hopeaseppä Rosa Taikonista

Södertörnin korkeakoulun kunniatohtori

Södertörnin korkeakoulu Ruotsissa promovoi romanitaustaisen Rosa Taikonin kunniatohtoriksi 28.11.2014.

Halusimme kunnioittaa hänen työtään romanien kulttuuriperinnön ja ihmisoikeuksien puolesta, sanoo Södertörnin korkeakoulun tiedekuntaneuvoston puheenjohtaja Mats Grahn. Rosa Taikonin merkitys on suorassa yhteydessä korkeakoulun kansalaissivistyksen, monitieteisyyden ja monikulttuurisuuden päämääriin.

Rosa Taikonin kunnioitetaan sekä työstään hopeaseppänä että romanien käsityöperinteen ja kulttuuriperinnön siirtämisestä tuleville sukupolville. Oikeus omaan kulttuuriperintöön kuuluu ihmisoikeuksiin. 88-vuotias Rosa Taikon on saanut hopeaseppän koulutuksensa Tukholmassa (Konstfack, engl. University College of Arts, Crafts and Design). Yhdessä sisarensa, kirjailija Katarina Taikonin kanssa hän taisteli jo 1960-luvulla romanien oikeudesta koulutukseen,

asuntoon ja työhön. Tätä työtä hän jatkaa tänäkin päivänä. Hänen sisarensa Katarina Taikon, joka ehti muun muassa julkaista 13 lasten- ja nuortenkirjaa romanityöstä nimeltä Katitzi sekä useita romanasioihin kantaaottavaa kirjaa, menehtyi jo vuonna 1995. Kunniaatohtoriksi promovointia edeltävänä päivänä Rosa Taikon piti kiinnostavan esitelmän täydelle salille romanien historiasta ja elämäntilanteesta sekä omasta taiteellisesta työstään. Myös ryhmällä romanitaustaisia 'sillanrakentajia' oli mahdollisuus kuulla hänen esityksensä. Rosa Taikonilla on hopeaseppänä ollut monia näyttelyitä ja hänen teoksiaan on Tukholman Kansallismuseon (Nationalmuseet) ja Göteborgin Röhsska museetin kokoelmissa.

Rosa Taikon on eräs vanhimpia korkeakoulutettuja romaneja Ruotsissa. Hän on esikuva ja edistää korkeampaa koulutusta romanien keskuudessa, sanoo Mats Grahn. Kunniaatohtoriksi promovointi täytyykin nähdä selkeänä

kannanottona jatkuvasti ajankohtaisessa keskustelussa romanien ja muiden vähemmistöjen tilanteesta ja oikeuksista.

Södertörnin korkeakoululla on jo vuosia ollut läheistä yhteistyötä romanien kanssa. Korkeakoulu, joka sijaitsee Suur-Tukholman eteläpuolella, perustettiin 1996 ja sillä on nykyään noin 13 000 opiskelijaa ja 850 työntekijää. Korkeakoulun opiskelijoiden tausta on hyvin moninainen. Vuonna 2013 korkeakoulu sai kansallisen vastuun tuottaa romani chib -kielen aineenopettajakoulutusta. Nykyisin Ruotsissa lasketaan puhuttavan yli kahtakymmentä romanikielen eri muotoa. Korkeakoulu vastaa myös kahdesta sillanrakentajakoulutuksesta, toisen sisältö suuntautuu koulutukseen ja toisen sosiaali- ja terveydenhoitoon. Näihin koulutuksiin osallistuu romaneja eri romaniryhmistä. Vuonna 2015 korkeakoululla alkaa Skolverketin toimesta romanikielisten äidinkielen opettajien koulutus. ♦

Teksti: FT Kimmo Granqvist

Kuva: Susanna Rajala

EU:n perusoikeusvirasto eli Fundamental Rights Agency toteuttaa vuosina 2014–2016 romani- en osallistamishankkeen LERI:n (Local Engagement for Roma Inclusion) 11 EU-maassa eli Bulgariassa, Tšekin tasavallassa, Kreikassa, Espanjassa, Ranskassa, Unkarissa, Italiassa, Romaniassa, Slovakiassa, Iso-Britanniassa ja Suomessa. Hanke toteutetaan jokaisessa maassa kahdella paikkakunnalla. Suomessa toteuttamiskaupungeiksi valittiin Helsinki ja Jyväskylä.

Hankkeen tavoitteet ja menetelmät

EU:n perusoikeusviraston hankkeen tavoitteena on tarkastella paikallistasolla sitä, mitkä toimenpiteet toimivat ja toisaalta mitkä eivät toimi romanien integraatiossa. Hanke toimii suoraan yhteistyössä paikallisten sidosryhmien kanssa pyrkien yhteisymmärryksen tavoitteista sekä keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityistä huomiota tullaan kiinnittämään toimintojen seurantaan ja arviointiin, koska varsinkin Euroopassa romanihankkeita on usein arvosteltu tuloksettomuudesta.

LERI-hankkeessa sovelletaan PAR-menetelmää (Participatory Action Research), eli se on osallistavaa toimintatutkimusta. Projektin hyötyjät, romanisidosryhmät, osallistuvat paikallisten hankkeiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Hankkeessa romanit ovat samalla tasavertaisia kanssatutkijoita, ja heidän äänensä kuuluu hankkeessa.

LERI-hanke tukee kuntia auttamalla niitä suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintoja, jotka ovat tehokkaampia ja kestävämpiä. Samalla sosiaalisen inklusion mittaamiseen paikallistasolla testataan ja kehitetään vahvoja mittareita. Kunnat ja sidosryhmät hyötyvät myös hankkeen niille tuomasta näkyvyydestä kansallisesti ja EU:ssa.

Hanke ei kuitenkaan rahoita sosiaalisen inklusion toimintoja, vaan rahoitusta niihin voidaan hakea esimerkiksi EU-varoista. Hanke ei myöskään itse toteuta sosiaali-

Kimmo Granqvist, Sheena Keller ja Monica Elena Ghitu

EU:n perusoikeusviraston romanihanke

sen inklusion toimintoja, vaan niiden toteuttamisesta vastaavat kunnat ja paikallisyhteisöt.

LERI Suomessa

Suomessa LERI-paikkakunnat, Helsinki ja Jyväskylä, valittiin vuoden 2014 aikana. Paikkakuntien valinta perustui muun muassa aiempaan kokemukseen romanien integraatioprojekteista, romaniasiainhallinnon rakenteisiin ja romanijärjestöjen vahvuuksiin. Helsingissä yhteistyökumppaniksi valikoitui Helsingin Diakonissalaitoksen päiväkeskus Hirundo, joka auttaa etenkin Itä-Euroopasta tulevaa liikkuvaa väestöä. Yhteistyötä suunnitellaan myös päiväkeskus Kaalon kanssa. LERI pyrkii kehittämään Hirundon toimintaa muun muassa workshopien ja osallistuvan kenttätönn avulla.

Jyväskylässä yhteistyötä on tarkoitettu tehdä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Kosken kanssa. LERI tukee työtä Kosken kehittämiseksi romaniasioihin erikoistuvaksi osaamiskeskukseksi, jolla on valmiuksia vaikuttaa romanien yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, syrjinnän ehkäisemiseen sekä romanipolitiikkaan. Tavoitteena on vahvistaa romanityön ammattitietoa ja -taitoa sosiaalialalla sekä tarjota tukea eri ammattiryhmille romanityöhön liittyvissä erityiskysymyksissä.

Hankkeen toteuttajat

EU:n perusoikeusviraston johtaman LERI -hankkeen toteuttaa konsortio, jonka muodostavat Brysselissä toimiva konsulttiyritys ICF International, Ateenassa toimiva konsulttiyritys BOLT International Consulting sekä Budapest Institute for Policy Analysis Unkarissa. EU:n perusoikeusvirastossa hanketta johtaa MA **Sheena Keller** ja Suomen osalta sitä koordinoi PhD **Monica Elena Ghitu**.

Suomessa LERI-projektia koordinoi FT **Kimmo Granqvist**, joka toimii Helsingin yliopistossa romanikielen ja -kulttuurin yliopistonlehtorina sekä johtaa romanitutkimusta Södertörnin korkeakoulussa Ruotsissa. Hankkeessa toimivat myös palvelujohtaja, FT **Ritva Anttonen** Jyväskylän kaupungista, projektipäällikkö, FM **Anca Enache** Helsingin yliopistosta/ Helsingin Diakonissalaitoksesta, suunnittelija, KM **Henna Huttu** Pohjois-Suomen aluehallintovirastosta sekä opetusneuvos, FL **Susanna Rajala** Opetushallituksesta. ♦

Yhteystietoja:

Sheena.Keller@fra.europa.eu
MonicaElena.Ghitu@fra.europa.eu
kimmo.granqvist@helsinki.fi
ritva.anttonen@jkl.fi
anca.enache.kotilainen@gmail.com
henna.huttu@avi.fi
susanna.rajala@oph.fi

”Vi är romer” -näyttely Tukholmassa on vavahduttava katsaus erilaisia romaniryhmiä edustavien ihmisten tarinoihin Ruotsissa.

Ruotsin hallitus on romanien osallisuutta koskevassa strategiassaan vuosille 2012–2032 linjannut, että romanilla, joka täyttää 20 vuotta vuonna 2032, on samanlaiset mahdollisuudet elämässä kuin ei-romanilla. Strategian painopisteitä ovat koulutus, työ, asuminen, terveys- ja sosiaalipalvelut, turvallisuus sekä kieli ja kulttuuri.

”Jag har fem barn och heltidsjobb. Att lämna familjen och börja jobba är inte lätt, det är blod, svett och tårar. Men jag ska nå mitt mål. Jag ska bli en förebild. Och visa samhället: vi kan också.”

Teksti ja kuvat: Anna Liisa Karjalainen, Marjo Kolkka ja Pirjo Mälkiäinen

Sillanrakentajakoulutus Ruotsissa

Viisi pilottikuntaa on aloittanut yhteistyön kehittämisen viranomaisten ja romanien välillä. Näihin kuntiin koulutetaan korkea-koulutuksessa romanikielen ja kulttuurin taitavia sillanrakentajia, jotka toimivat välittäjinä esi- ja peruskouluissa romanivanhempien ja koulun välillä.

Sillanrakentajakoulutus tuottaa kulttuuritulokkeja

Romanien koulunkäynnille on ollut Ruotsissa paljon esteitä. Romanit saivat oikeuden koulunkäyntiin 1930-luvulla, mutta vuoteen 1959 oli voimassa laki, jonka mukaan romanit eivät saaneet asua kolmea viikkoa kauemmin kunnassa. Käytännös-

sä koulunkäynti oli siis mahdotonta ennen tuon lain kumoamista, ja menikin pitkälle 1960-luvulle, ennen kuin romanilapsista tuli koululaisia.

Romanien kouluttautumiselle on edelleen paljon esteitä, joiden poistamiseksi on tehtävä työtä.

”Opettajilla on suuria puutteita romanien historian, kulttuurin, kielen ja nykyisen tilanteen tietämyksessä ja ymmärtämisessä. Vanhempien mielestä koulu on tärkeä, mutta koulu jättää vastuun koulumenestyksestä kodeille. Vain harvat romanilapset jatkavat lukioon”, pedagogiikan dosentti **Cristina Rodell Olgaç** selvittää. Hän on luotsannut ensimmäistä romanien sillanrakentajakou-

lutusta Södertörnin korkeakoulussa Tukholmassa.

Ruotsissa romaneja on arviolta 50 000–100 000. Tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida, sillä monet eivät tuo esille romanitaustaansa syrjinnän vuoksi. Romaneja on monta erilaista ryhmää – Suomen romanit niistä yhtenä. Ryhmät edustavat eri uskontoja ja niissä puhutaan eri kieliä.

Cristina Rodell Olgaç vastaa sillanrakentajakoulutuksesta kollegansa opettaja, filosofian maisteri **Angelina Dimiter-Taikonin** kanssa, joka on romanina kokenut samat kouluttautumisen haasteet kuin muutkin romanit, ja on omistautunut vahvistamaan

romanien itsetuntoa ja auttamaan heitä kouluttautumisessa.

Södertörnin korkeakoulun sillanrakentajakoulutus on kaksivuotinen. Opiskelijoilla ei ole aiempaa kokemusta korkeakouluopinnoista, ja heillä on hyvin erilaiset koulutustaustat ja he edustavat eri romaniryhmiä.

”Romanikysymys on myös maahanmuuttajakysymys. Opiskelijoilla on hyvin erilaiset kokemukset osallisuudesta yhteiskunnasta ja koulutuksesta riippuen siitä, mitä romaniryhmää he edustavat ja mistä tulevat. Esimerkiksi Balkanin alueelta tulevilla romaneilla on useamman sukupolven osallisuus koulutuksesta”, Angelina Dimiter-Taikon selvittää.

Koulutuksessa perehdytään romanien ja muiden vähemmistöjen historiaan ja nykypäivään uusimman tutkimustiedon avulla. Opinnoissa painotetaan kommunikaatiota ja yhteistyötä lapsen, muiden oppilaiden, vanhempien, opettajan ja muiden aikuisten välillä. Tietämys Ruotsin koululaitoksen historiasta ja nykypäivästä, opetus suunnitelmista, koulun arvoista, ihmisoikeuksista sekä rasmin ja syrjinnän ehkäisystä kuuluvat myös opintojen sisältöalueisiin. Keskeisten käsitteiden ja koulun käytänteiden hallinta on olennaista, samoin kuin opinnot lapsen sosiaalisuudesta kieleen ja oppimiseen.

Kunnat työnantajina

Koulutuksen suorittaneet tukevat lasten ja nuorten sosiaalista kehitymistä ja oppimista kouluissa ja toimivat linkkinä kodin ja koulun välillä. Näin yhteisymmärryksen kehittyminen koulun ja romanivähemmistöjen välillä on mahdollista lisääntyä.

Kunnat ovat valinneet ja palkanneet sillanrakentajat työhön ja koulutukseen. Opiskelijat ovat työsuhteessa kuntaan ja puolet työajasta käytetään opintoihin.

”Sillanrakentaja ovat kulttuuritulkkeja, jotka synnyttävät dialogia vanhempien ja koulun henkilöstön välille. Sillä on ollut vaikutusta muun muassa romanilasten poissaolojen vähenemiseen kouluissa”, Cristina Rodell Olgaç kertoo.

Angelina ja Christina”: Angelina Dimiter-Taikon ja Cristina Rodell Olgaç pitävät tärkeänä työparina työskentelyä Södertörnin korkeakoulun sillanrakentajakoulutuksessa.

Sillanrakentajat toimivat esikuvina oppilaille ja he ovat lisänneet romanioppilaiden kontakteja muihin. He järjestävät myös lisäaktiviteetteja romanilapsille koulussa ja sen ulkopuolella.

Sillanrakentajien merkitys on kiistaton, mutta ongelmiakin on ilmennyt.

”Sillanrakentajilla on usein aivan liian suuri työtaakka ja heidät nähdään kouluissa helposti ratkaisuna kaikkiin kysymyksiin ja ongelmiin, jotka koskevat romanilapsia ja vanhempia. On selvää, että koulunkin on muututtava. Sillanrakentajat eivät ole ratkaisu rakenteellisiin ongelmiin”, Rodell Olgaç sanoo.

Angelina Dimiter-Taikon lisää, että koulun on kysyttävä, mistä johuu, jos romanilapset eivät tule kouluun.

Koulutus vahvistaa identiteettiä

Sillanrakentajakoulutuksella on suuri merkitys myös koulutettaville itselleen. Opetusmenetelmissä on otettu

huomioon koulutettavien monenlaiset taustat ja valmiudet, ja menetelmät ovatkin varsin monipuoliset. Niillä tähdätään samoihin akateemisiin tietoihin ja taitoihin kuin muissakin korkeakouluopinnoissa.

Koulutusryhmässä toimiminen antaa kokemuksen sekä yhteisöllisyydestä että eri vähemmistöistä ryhmäläisten kautta. Lähiopetusjaksojen aikana opiskelijat viettävät myös vapaa-ajan yhdessä ja asuvat samassa paikassa.

Sillanrakentajaopinnoista saa korkeakoulun opintopisteitä, mutta ne eivät ole sovitettavissa korkeakoulututkintoon eivätkä ne tuota hakukelpoisuutta yliopistoon. Ylioppilastutkinto on siis joka tapauksessa suoritettava, jos haluaa tehdä korkeakoulututkinnon.

Ensimmäiset sillanrakentajat valmistuivat syksyllä 2014, ja lisärahoituksen turvin tuolloin aloitettiin toinen koulutus, joka suuntaa sillanrakentajia sosiaalitoimeen. ♦

Teksti: Opetusneuvos Minna Bälint, Opetushallitus **Kuva:** Olli Häkämies

Yrittäjäksi oppii

Työn tekemisen tavat ovat muuttoksessa. Päätoiminen palkkatyö on Suomessa edelleen vallitseva työsuhteen muoto, mutta ennakoitavissa on, että yksinyrittäminen, freelancer-työt sekä Internetin kautta tehtävät työt yleistyvät. Tämä näkyy jo tilastoissa. Vaikka talouden taantuma on ajanut yrittäjiä ahtaalle ja yritystoimintaa on lopetettu, yritysten määrä on kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana lisääntynyt noin 50 000 uudella yrityksellä. Yrityksistä suurin osa (93 %) on mikroyrityksiä, jotka työllistävät 1–9 henkilöä.

Syyt ryhtyä yrittäjäksi vaihtelevat. Toiselle yrittäjyys voi olla itsestäänselvyys kun toinen päätyy yrittäjäksi satumalta. Yrittäjänä menestymiselle ei ole olemassa yhtä reseptiä. On kuitenkin havaittu, että yritystoimintaa käynnistettäessä onnistumista edistää, jos henkilöllä on

- oma halu ryhtyä yrittäjäksi
- hyvä yritysidea
- ammattitaito yrityksen toimialalta
- kokemusta työelämästä
- tietoja ja taitoja yrittämisestä
- alkupääomaa.

Yrittäjyyden vaatimaa osaamista ei saada itsestäänselvänä lahjana vaan yrittäjätaitoja tavalla tai toisella hankitaan ja ylläpidetään. Yksi tapa yrittäjyysosaamisen kartuttamiseen ovat yrittäjyysopinnot. Suomalainen aikuiskoulutusjärjestelmä tarjoaa useita mahdollisuuksia vahvistaa yrittäjyysosaamista näyttötutkintoina. Useat ammatti- ja erikoisammattitut-

kinnot sisältävät yrittäjyyteen liittyviä tutkinnon osia. Lisäksi tarjolla on erityisesti yrittäjille suunniteltuja tutkintoja. Näitä ovat esimerkiksi yrittäjän ammattitutkinto sekä yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto.

Yrittäjän ammattitutkinto on tarkoitettu henkilöille, jotka suunnittelevat yritystoiminnan aloittamista tai toimivat jo yrittäjänä. Tutkinnon suorittaja voi olla esimerkiksi sivutoiminen yrittäjä, maatalousyrittäjä tai franchising-yrityksen vetäjä. Tutkinnosta on hyötyä myös silloin, kun yritys vaihtaa omistajaa. Tutkinnossa ei keskitytä vain yritystoimintaan liittyvien riskien tunnistamiseen, vaan tutkinnon tarkoitus on auttaa havaitsemaan liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. Tärkeää on myös se, että yrittäjä oppii myymään ja markkinoimaan tuotteitaan tai palvelujaan sekä analysoimaan yrityksensä taloutta ja toimimaan kannattavasti.

Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto on tarkoitettu pienten ja keski suurten yritysten omistajayrittäjille tai palkatuille johtajille, jotka itsenäisesti johtavat yritystä, sen yksikköä tai tytäryhtiötä. Tutkinnon suorittaminen edellyttää, että tutkintoa suorittava voi omilla päätöksillään vaikuttaa koko yrityksen kehittymiseen. Tutkinnon tarkoituksena on antaa valmiuksia, jotka edistävät yritystoiminnan jatkuvuutta, kasvua ja kannattavuutta.

Vuosittain yrittäjän ammattitutkinnon suorittaneita on lähes 900 ja yritysjohtamisen erikoisammattitut-

Opetusneuvos Minna Bälint, ammatillinen aikuiskoulutus, Opetushallitus

kinnon suorittajia noin 450. Suurehkoja suorittajamääriä selittänee se, että koulutuksen ja tutkintojen järjestäjiä on useita ympäri Suomen. Hakeutuminen tutkintoihin on pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi. Mikäli yrittäjyysosaamisesi vahvistaminen on ajankohtaista, löydät itseäsi lähinnä toimivan tutkinnon järjestäjän Opetushallituksen verkkopalvelusta osoitteesta www.nayttotutkintohaku.fi. Lisäksi koulutuksen järjestäjät ilmoittavat käynnistyvistä koulutuksistaan osoitteessa www.opintopolku.fi. Näyttötutkintoihin valmistava koulutus löytyy Aikuiskoulutus-otsikon alta. ♦

Teksti ja kuvat: David Palm

Autohuoltoa ja arvoja

Lahtelainen Seppo Blomerus, 55, perusti pari vuotta sitten pienyrityksen toimintaideanaan autojen huolto sekä myynti- ja ostotoiminta. SB-autohuolto yhdistää toimintaansa hienosti ja luontevasti myös nuorten sosiaalisen osallisuuden ulottuvuuden työllistämällä sekä romani- että valtaväestön nuoria, joilla on syrjäytymisen riski. – "Minulle tämä nuorten auttamisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy on automaatio, joka lähtee kristillisestä arvo- ja ajattelumaailmasta", kertoo Seppo.

Tapaan Sepon Lahden Sopenkorven teollisuusalueella aurinkoisena talvipäivänä. Mutkatoman oloinen romanimies saapuu haastatteluun korjaamolleen kirjantähtänsä luota. Seppo kertoo suorittaneensa peruskoulun 70-luvun alkupuolella juuri silloin, kun koko koulutusjärjestelmä oli muuttumassa ja aloiteltiin kokeilupерuskoulua. Seppo suoritti 1980-luvulla autonhuoltoasentajan tutkinnon. Lisäksi hän on kehittänyt osaamistaan suorittamalla erilaisia kursseja eri vuosikymmeninä. Viimeiseksi hän on suorittanut vuonna 2014 kylmälaiteasentajan pätevyuden. – Auton ilmastointityö on luvanvaraista työtä ja erityisosaaminen edesauttaa aina yrittämistä, Seppo kertoo huolto liikkeen toimistossa.

Monien eri vuosikymmenten aikana koulutusta nähneenä Seppo on mielissään siitä, miten koulutus on edistynyt ja monipuolistunut tänä päivänä. – Haluan rohkaista ihmisiä elämässä myös koulutuksen kautta eteenpäin, oli kyse sitten nuoresta tai vanhemmas-ta ihmisestä. Aikuiskoulutuksessa ollee-

na voin todeta, että ei opiskelu ole enää sitä että istutaan kahdeksan tuntia hiljaa pulpetissa, se on tehty paljon mukavammaksi ja kiinnostavammaksi. Seppo osuu asian ytimeen; nykyaikainen opiskelu on moniulotteisempaa, toiminnallisempaa, painottuu enemmän opiskelijoiden ja opettajien väliseen vuorovaikutukseen ja yksilölliset tavat sekä tuen tarve oppimisprosessissa otetaan huomioon jo kaikissa moderneissa opinahjoissa.

Työelämästä yrittäjän arkeen

Seppo on ollut aikaisemmin työelämässä muiden palveluksessa. Hänellä on myös työelämässä tullut konekultajien pätevyys. – Viimeksi olin toistakymmentä vuotta yrityksessä, jossa tehtiin muun muassa maansiirtotöitä. Raskas fyysinen työ verotti kuitenkin terveyttä ja ajautuin eripituisille sairauslomajaksoille. Vajaakuntoinen viisikymppinen ei ole työelämässä haluttua valuuttaa, Seppo tietää kertoa. Lisäksi hän toteaa myös kokeneensa todeksi sen, miten romanin sukunimi saattaa pienentää työnsaantimahdol-

lisuuksia. – Työmahdollisuudet olivat auki aina siihen asti, kunnes etunimen perässä tuleva sukunimi tuli julki. – Minua eivät kiinnosta nykyään vallalla olevat sukunimien suomennot tai muunnokset. Blomerus olen aina ollut ja tulen olemaan, Seppo valottaa omaa itsenään olemista.

Yhtä kaikki, ajan mittaan työnsaantimahdollisuuksien heikkemiseen tuskaantuminen ajoi Sepon pohtimaan yrittämistä. – Kävin yrittäjyyskurssin ja yritysideasta jalostettu liiketoimintasuunnitelma vahvisti ajatusta siirtyä pienyrittäjäksi. Seppo kertoo muutenkin ”pelanneensa” aina auton konepellin alla ja kun alan ammattitutkinto oli taskussa, hän teki rohkean siirron. – Suomesa on hyvät kanavat ja tuki lähtee viemään liikeideaa eteenpäin. Kun kiinnostus herää, kannattaa ottaa asioista selvää. Siihen on todella matala kynnyks; yksi soitto tai sähköposti paikalliseen uusyrittäjäkeskukseen riittää. Saat tapaamisajan ja siitä lähtee yritys-idean jalostaminen ja kaikki muu liikkeelle, Seppo kertoo kokemuksistaan. Uusyrittäjäkeskuksissa työskentelevät ammatti-ihmiset, joilta saa asiantuntevaa neuvoa yrityksen perustamiseen, yrittäjyyden ensiaskeliin ja pienyrittäjyyden arjen haasteisiin. Täällä Lahdessa olin yhteydessä alueen liiketoiminnan kehittäjään, Ladec’iin, joka oli tosi hyvä ja rohkaiseva kokemus, Seppo kertoo hymyillen. Ladec Oy kehittää Lahden kaupunkiseudun elinkeinoelämän edellytyksiä, kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta. He vastaavat aloittavien, toimivien ja sijoittuvien yritysten palvelusta Lahden kaupunkiseudulla sekä seudun markkinoinnista yritys ympäristönä.

Koska Sepon yrittäjyys tuli olemaan päätoimista, myönnettiin hänelle työ- ja elinkeinotoimistosta (TE-toimisto, ent. työvoimatoimisto) starttirahaa, jonka turvin hän pääsi aloittamaan. Nyt Sepolla on omat toimitilat ja kattava välineistö hoitaa monipuolista autohuoltoa. Yrittäjyyttä on takana jo parisen vuotta. – Yrit-

täjiys on mukavaa, mutta pakko todeta, että se on myös aikaa vievää. Työt eivät lopu siihen, kun lähdän verstaalta kotiin. Työajan ulkopuolella pitää hoitaa muun muassa kirjallisia töitä, markkinoinnin suunnittelua tai vaikka nettisivujen päivytystä, Seppo muistuttaa. Monialayrittäjänä Seppo kertoo että hän herää aamuisin kuudelta, auton huoltotyöt hän hoitaa pääosin viikolla ja viikonloput hän keskittää autojen ostoon ja myyntiin. Laiskuu-desta ei siis voida moittia tätä miestä, joka toivoo voivansa toimia myös hyvänä esimerkkinä yrittäjyyttä har-kitseville romaneille.

Asia, johon Seppo suhtautuu kriittisesti, on yrityspolitiikka. – Suomen lainsäädäntö ja kankea byrokra-tia ei oikein kannusta yrittäjyyteen. Kun aloitin yrittämisen 53-vuotiaana, joudun maksamaan esimerkiksi koro-tettua veroa ja se tuntuu rankaisulta. Valtion ja poliittisten päättäjien tulisi suhtautua myönteisemmin yrittä-jään, joka kuitenkin toiminnallaan luo työpaikkoja ja tuo valtion kirstuunkin varoja. Enemmän porkkanoita kuin rautapihtejä, peräänkuuluttaa Seppo lentävällä lauseellaan.

Arki ja elämän arvot

SB-autohuolto liittyy myös perusta-jansa arvomaailman hienolla tavalla toimintaansa. Sepolla on kristillinen vakaumus ja luonnollinen ajattelutapa sekä asenne ihmisten auttamistyöhön.

– Suunnittelin jossain vaiheessa myös sosiaaliohjaukseen liittyvää toi-mintaa. Ajatuksena oli päästä teke-mään romanivanhusten palvelutyötä liittyen koordinointiin, kuntoutuk-seen, asumispalveluihin tai vaikka kodinhoitoon. Seppo otti selvää alaan liittyvästä koulutuksesta, kartoitti tie-toa ja lakeja. Romaniasiantuntijuus oli verenperintönä. Idea ei silloin otta-nut kuitenkaan tulta alleen. Sepon mukaan romanit sopivat todella hyvin sosiaali- ja terveysalalle, ihmisten aut-tamis- ja kohtaamistyöhön. – Roma-neilla on erityinen kyky lukea ympä-ristöä ja ihmisiä, hän toteaa.

Seppo haluaa tukea nuoria.

Kesken haastattelun huollettua autoaan hakemaan tuleva valtaväestön asiakas ilmestyy toimistoon maksamaan las-kua ja kiittämään palvelusta. Vierestä tilannetta seuraavana huomaa, kuinka luonnollista Sepolla on ihmisen kohtaaminen. Reilu, selkeä, jän-nitteetön ja avoin keskustelu sekä suora katsekontakti viestittää asiakkaan arvostusta ja palvelutahtoa. Vuorovai-kutustaidot ovat hyvän palvelun kes-kiössä. – Uskallan sanoa reilusti, että minulta saa tosi hyvää palvelua ja siitä ei tingitä. Asiakkaan, joka tuosta oves-ta lähtee, pitää olla hyvällä mielellä, hän toteaa hymyillen.

Mielenkiintoisen sosiaalisen osal-listamisen ulottuvuuden autohuol-toliikkeen toimintaan tuovat Sepon sydämellä olevat syrjäytymisuhan alla olevat nuoret. – Minulle on automaati-sta ajatella että osaton nuori, jolla ei ole tekemistä, pitää aktivoida toimi-maan. Elämään pitää saada määrätty rytmi ja vaihtoehto kotona tai kadulla maleksimiseen. Haluan auttaa ilman kategorisointia sekä romaninuria että pääväestön nuoria. Olen ottanut mah-dollisuuksien mukaan työkokeiluun ja

SB-autohuolto.

TET-harjoitteluihin nuoria molem-mista väestönosista. Seppo kannus-taa heitä opiskelemaan ja jos tarvet-ta ilmenee, Seppo haluaa myös antaa hengenravintoa. – Kuulin juuri, että täällä työskennellyt nuori on päässyt autoalan koulutukseen ja pärjää hyvin elämässään. Se on konkreettinen pal-kinto siitä, miten arvoajattelun siir-täminen yritystoimintaan voi tuottaa hyvää, Seppo kertoo.

Voi siis todeta, että Sepon yritys huoltaa autojen lisäksi myös syrjäyty-neiden nuorten mielenmaailmaa, luo heihin uskoa ja uudenlaisia tulevai-suuden näkymiä. ♦

Teksti ja kuvat: Tenho Lindström

Kyösti Svart – kokkolalainen yrittäjä

Isänsä opettama kauppias

Kyösti Svartin autoliike löytyy Kokkolasta, Indolan teollisuusalueelta. Saapuessani Kyöstin liikkeeseen minua vastaan tulee hymyilevä ja hyväntuulinen mies, joka selvästi viihtyy työssään. Hän sanoo myyntityön olevan itselleen sopivaa ja mieluista, sillä siinä näkee paljon erilaisia ihmisiä ja tapaamisissa puhutaan muistakin asioista, eikä pelkästään autokaupoista.

Kyösti muistelee edesmenneen isänsä olleen aina kauppiamiehiä. Seuratessaan isänsä työtä, Kyösti oppi jo nuorena taidot myyjän työhön. Kysyessäni miten hän pärjää autokauppiaana, hän vastaa, että kun on valmis tekemään kovasti töitä, niin alalla pärjää ja saa hankittua elannon perheelle. Kyösti on tehnyt 30 vuotta autokauppaa, viimeiset 10 vuotta hänellä on ollut oma liike.

Mitä pitää ottaa huomioon kun aloittaa yritystoiminnan

Tärkeänä pidän sitä, että on liiketoimintasuunnitelma eli ajatus siitä mitä alkaa tehdä ja millä tavalla. Sen lisäksi täytyy uskoa siihen mitä tekee, Kyösti sanoo innostuneena.

Koulutus alalle on myös hyvä olla, pienimuotoisena koulutuksena kunnat järjestävät hyviä kursseja alalle, yhtenä esimerkkinä yrittäjäkurssi.

Oma koulutukseni on tullut vanhalla mestari-oppipoika-menetelmällä, eli ensin tehtiin kauppaa isän kanssa yhdessä ja myöhemmin aloin tehdä kauppaa enemmän itsenäisesti.

Yksi tärkeimmistä seikoista on myös löytää asiantunteva kirjanpitäjä, heistä kannattaa kysellä muilta yrittäjiltä. Oma, edes jonkinlainen tuntemus kirjanpitoon olisi myös hyvä olla, joskaan ei välttämätön. Myös tähän uskon yrittäjäkurssin antavan hyvät alkeet. Kyösti lisää vielä, että kannattaa tutustua hyvin alaan johon ryhtyy. Olisi myös hyvä, että siitä tykkäisikin, jotta työ pysyy mielekkäänä.

Romani yrittäjänä

Romanitaustaa en itse ole pitänyt haasteena, vaan olen enemmänkin kokenut sen antaneen minulle paljon. Kun on pienestä pitäen kuulunut vähemmistöön Suomessa, on kehittynyt hyvä ihmistuntemus; myyjän työssä täytyy tulla toimeen kaikenlaisien ihmisten kanssa ja koenkin sen olevan vahvuuteni.

Viime vuosina on tiedepiireissä alettu puhua uudesta älykkyuden muodosta, sosiaalisesta älykkyudesta ja uskonkin, että useille romaneille on ajan saatossa olosuhteiden myötä kehittynyt tämän tyylistä älykkyyttä.

Toki kulmien kohottelijoita aina löytyy, kun huomaavat kauppiaan olevan romani, mutta nopeasti se jää toisarvoiseksi asiaksi kun töitä ja kauppaa ruvetaan tekemään.

Miten rohkaisisit niitä jotka miettivät nyt yrittäjäksi ryhtymistä

Jos vaan paloa on lähteä yrittäjäksi, niin perusasiat kannattaa ensin selvittää ja menoksi vaan. Voisin vielä lista-

Kovaa työtä ja hiukan hyvää onnea, sitä on yrittäminen.

ta tähän mielestäni huomionarvoisia asioita:

- selvittää hyvä kirjanpitäjä,
- ottaa selvää verotuksesta ja muista pakollisista menoista mm. mitä tarkoitetaan ennakkoverolla tai yrittäjäeläkkeellä. Näistä asioista osaa esimerkiksi kirjanpitäjä kertoa enemmän.

Kun lähtee ottamaan riskiä, niin täytyy muistaa tehdä se maltilla.

Kun saat hyvän jakson ja kassaan kertyy vähän rahaa, niin osa kannattaa pitääkin siellä kassassa. Silloin ei haittaa vaikka välillä tulee hieman rauhallisempi ja vähätuloisempi jakso.

Tärkeintä on tehdä sitä minkä kokee mielekkääksi! ♦

Aasta se alkaa – askeleita monilukutaitoon

Maailmanlaajuisesti lukutaidottomuus on yhä suuri ongelma. Lukutaidottomista suurin osa on tyttöjä ja naisia. Lukutaito on nykyisessä tietoyhteiskunnassa menestymisen edellytys.

Maailmassa on yhä edelleen 774 miljoonaa lukutaidotonta aikuista ja 123 miljoonaa 15–24-vuotiaasta nuorta. Suomen perspektiivistä tämä tuntuu 2000-luvulla uskomattomalta. Lukutaidottomista kaksi kolmasosaa on tytöjä ja naisia. Ilman perustaitoja nuoret eivät enää työllisty edes kehitysmaissa, länsimaista puhumattakaan. Laadukas koulutus auttaa tulevia sukupolvia pois köyhyydestä ja toimimaan yhteiskuntiansa hyväksi.

Suomeen muuttaa vuosittain muutama tuhat luku- ja kirjoitustaidotonta aikuista maahanmuuttajaa. He ovat voineet elää rikasta ja ihmisarvoista elämää ilman lukutaitoa omassa kotimaassaan. Länsimaaisessa tietoyhteiskunnassa eläminen ilman kirjallisia perustaitoja on mahdotonta. Kaikki arkipäivän askareetkin edellyttävät sekä lukutaitoa että numeerisia taitoja. Kaupassa käynti, oikean bussin löytäminen tai kellon käyttö edellyttävät kirjainten, lukujen ja muiden symbolien hallintaa sekä mittojen ja määrien keskinäistä vertailua. Karttaa tai kuvaa on puolestaan täysin mahdotonta hahmottaa, jos et ole tottunut siihen.

Sekä nuorten että aikuisten lukutaitoa mitanneissa kansainvälisissä tutkimuksissa Suomi on sijoittunut pitkään maailman kärkeen. Viimeisimmissä tutkimuksissa on kuitenkin ollut viitteitä tulosten laskusta. Myös lukutaidon käsitettä on ollut tarpeen laajentaa kattamaan peruslukutaidon lisäksi myös erilaisten viestien tulkitsemisen ja tuottamisen taito monipuolisesti ja monimediaisesti. Kansainvälisissä yhteyksissä käytetyn termin *multiliteracies* käännökseenä uusissa opetussuunnitelman perusteissa on Suomessa otettu käyttöön termi *monilukutaito*.

Monilukutaidolla tarkoitetaan siis erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen teksteistä, joilla tarkoitetaan muun muassa sanallisten, kuvallisten ja numeeristen symbolijärjestelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä

kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää oppiaineiden välistä yhteistyötä. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Myös aikuisen on tärkeää kehittää monilukutaitoaan. Kaikenlainen lukeminen kehittää sekä lapsen että aikuisen yleistä kielitajua ja helpottaa yhä laajempien tekstimassojen nopeaa omaksumista. Kaunokirjallisuuden ja asiatekstien monipuolinen vuorottelu rikastaa kielimaailmaa, auttaa ilmaistamaan itseään täysipainoisesti ja toimimaan yhteiskunnan hyväksi. ♦

Leena Nissilä
Kirjoittaja on opetusneuvos ja yksikön päällikkö Opetushallituksessa.

Teksti: Satu Blomerus **Kuvat:** Susanna Rajala

Vaatetusalan koulutusta Vantaalla

Vantaalla järjestettävä pukuompeelukoulutus nousi esille keväällä 2014 Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) ja Teuvan aikuiskoulutuskeskuksen (TEAK) välisissä keskusteluissa. TEAKin asiantuntijat ovat säännöllisesti yhteydessä eri puolilla Suomea sijaitseviin ELY-keskuksiin; esittelemme heille malleja ja ajatuksia uusista ajankohtaisista työvoimakoulutuksista. Näin myös keskustelumme Uudenmaan ELY-keskuksen asiantuntijoiden kanssa nosti esille tämän tarpeen toteuttaa pukuompeelukoulutus Helsingin alueella. Tätä kautta TEAK valittiin koulutuksen toteuttajaksi. ”Pääsimme aloittamaan tämän koulutuksen tammikuussa 2015”, rehtori **Ari Maunuksela** kertoo.

Pääkaupunkiseudun romaninaiset ovat jo pitkään halunneet saada romanivaatteiden valmistukseen liittyvää koulutusta. Useat eri henkilöt olivat keränneet osallistujalistoja ja käyneet esittelemässä ideoita esimerkiksi Vantaan TE-keskuksessa. Hyvät suunnitelmat kariutuivat – mihinkäs muuhun kuin rahaan tai paremminkin sen puutteeseen.

Ajatus ei kuitenkaan jättänyt aktiivisia naisia rauhaan. Kun muualta Suomesta kuului huhuja onnistuneista ompeelukoulutuksista ja monet romaninaiset ottivat yhteyttä asian tiimoilta, päätti Marita Korp herättää vanhaa ajatusta uudelleen henkiin. Hän sai tietoonsa, että Lahdessa oli vastaavanlaista koulutusta järjestetty Teuvan aikuiskoulutuskeskuksen kautta. Saatuaan tuttavaltaan koulutussuunnittelija Jari Viitalan yhteystiedot alkoi yhteistyö ja kärsivällisyyttä vaatinut kokoustaminen rahoituksen löytymiseksi. Marita pyysi suunnitteluryhmään myös Etelä-Suomen alueellisen romaniasian neuvottelukunnan erikoissuunnittelijan Malla Laitin. Rahoitusneuvotteluja käytiin muun muassa Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Lopulta päästiin niin pitkälle, että 12.1.2015 voitiin aloittaa työvoimapoliittisena koulutuksena pukuompeelukoulutus romaninaisille. Koulutus päättyi elokuun puolessa välissä ja sillä on mahdollista suorittaa osia vaatetusalan perustutkinnosta.

Opiskeluun osallistuu 16 opiskelijaa ja innostus on suuri. Koulutustilana toimii entinen vaatetusliike

Rekolassa: suuri valoisa huone, osittain seinän suuruiset ikkunat, pieni keittiö ja sen ohessa ruokailutila.

Koulutuksen vetäjänä toimii Maie Murumägi, joka on ollut TEAKin kouluttajana 13 vuotta. Ensimmäisen kerran Maie oli romaniryhmän kouluttajana Seinäjoella. Kokemukset olivat hyviä, kertoo Maie. Tulosta saatiin aikaan ja yhteishenki oli hyvä. Nyt kokemuksia on jo kymmenestä koulutuksesta. – Olen päässyt sisälle romanikulttuuriin ja pystyn opetustyössäni huomioimaan tarvittavat asiat, Maie toteaa. Koulutus alkaa arkisin kello 9 ja päättyy 15.20. Aloitamme ompelamisen ihan perusasioista: ompelukone tutuksi, puolaus, langoitus, suorat saumat jne. Ensimmäiseksi ompelimme verhot luokkatilaamme. Osallistujat ovat innostuneita ja yhteishenki on hyvä. Ainoaksi ongelmaksi Maie kokee sen, että työharjoittelupaikkoja on miltei mahdotonta löytää. Kaikki opiskelijat ovat etätehtävänä etsineet niitä, mutta vain muutama on onnistunut saamaan työssäoppimispaikan.

Tieto alkavasta kursista levisi nopeasti romaninaisten keskuudessa ja innostuneita osallistujia haki koulutuk-

1. Tarkkaa työtä
2. Mittauksesta se lähtee!
3. Tehdään yhdessä ja innolla
4. Kouluttaja Maie Murumägi
5. Koko joukko innokkaita opiskelijoita

seen runsain määrin. Ne 16 kurssilaista, jotka pääsivät jatkamaan tutustumisjakson jälkeen, ovat kovin innostuneita. Ompelemisen lisäksi koulutuksen aikana käsitellään yrittäjyyteen ja esimerkiksi oman yrityksen aloittamiseen liittyviä asioita. Sen opiskelijat kokevat erittäin hyvänä ja tärkeänä.

Joillakin saattoi olla aluksi vaikeuksia saada kodin arki ja lastenhoito sujumaan kitkattomasti, mutta opettajan joustavuuden ja oman sitkeyden avulla ongelmista selvitettiin ja opiskelu saattoi jatkaa.

Jokaisella osallistujalla on suuret odotukset niin koulutuksen sisällöstä, kuin omasta oppimisestaankin. Opettaja-Maiea kiitellään ymmärrettävästä ja perusteellisesta opetuksesta. Naiset kokevat tärkeäksi käytännön tekemisen lisäksi myös teoriaopetuksen. Myös opettajan tarkkuutta kiitellään: ”Purkaminen on tullut tutuksi”, kuuluu jonkun opiskelijan kommentti.

Jo nyt osallistujat odottavat innolla jatkoa koulutukseen; kun saa suoritettua vaatetusalan perustutkinnot osia, niin olisipa hienoa, jos koulutus jatkuisi ja saisi suoritettua koko ammattitutkinnon! ♦

TEAK kouluttajana – romaneille suunnatut koulutukset

TEAK on valtakunnallisesti toimiva ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistunut oppilaitos. TEEK on toteuttanut romaneille suunnattuja koulutuksia vuodesta 1991 lähtien. Koulutukset toteutettiin aluksi työvoimakoulutuksina. Myöhemmin koulutusta on toteutettu sekä työvoimakoulutuksina että opetus- ja kulttuuriministeriön aikuisväestön koulutukseen kohdistamilla lisäkoulutusmäärärahoilla. Eri puolilla maata on vuosittain viety läpi useita, lähinnä romaninaisille suunnattuja vaatetusalan ammattitutkintoon johtavia koulutuksia. Tällä hetkellä ryhmiä on Tampereella, Lahdessa, Turussa, Seinäjoella, Kauhajoella ja Vaasassa. Koulutukset toteutetaan lähinnä monimuoto-koulutuksina.

Koulutusten kysyntä ylittää tällä hetkellä selvästi taloudelliset mahdollisuudet järjestää niitä. Meiltä on tiedusteltu koulutuksia useille eri alueille. Olemme myös yhteyksissä eri puolilla Suomea sijaitsevien ELY-keskusten kanssa näiden koulutusten järjestämiseksi. Teemme suunnittelussa ja järjestelyissä yhteistyötä valtakunnallisen ja alueellisten romanasiaien neuvottelukuntien kanssa. Koulutuk-

semme tukee osaltaan romanipoliittisen ohjelman ROMPON toteutumista valtakunnallisesti. Neuvottelukuntien taholta TEEKkia on pyydetty kehittämään, suunnittelemaan ja toteuttamaan lisää romaneille suunnattuja koulutuksia. Naisille voitaisiin järjestää esimerkiksi sisustamiseen ja miehille autoihin ja kuljetusalaan liittyviä koulutuksia.

Tällä hetkellä ja tulevaisuudessa aikuiskoulutuksessa tullaan tarvitsemaan sekä alueellisesti myönnettävää työvoimakoulutus-muotoista rahoitusta että ammatillista lisäkoulutusmäärärahaa. ♦

TEAKin tarjoamia koulutuksia:

- vaatetus, pukuompelekurssi
- verhoilu ja vaatetus, ajoneuvoverhoilu
- myynnin ja verkkokaupan koulutus, sähköinen kaupankäynti monimuotokoulutuksena
- sisustus, sisustus-puuseppä, sisustusrakentaja, kalusteasentaja

Ari Maunuksela

Toimitusjohtaja, rehtori

Teuvan aikuiskoulutuskeskus TEEK

Teksti: Leena Marsio Kuvat: Susanna Rajala

Elävä perintö *romaniyhteisön voimavarana*

Aineeton kulttuuriperintö on elävää perintöä, joka on läsnä kaikkien ihmisten arjessa. Vietämme joulua ja monia muita vuotuisia juhlia perinteiden mukaisesti, joku virkkaa pitsiä isoäidin mallilla, toinen taitaa hevosenhoidon isän oppien mukaan ja kolmannella on laulutaito vahvassa jo monennessa polvessa. Aineeton kulttuuriperintö yltää kaikille ihmisen toiminnan muotoihin. Se on sukupolvelta toiselle siirtyvää, elävää ja uudistuvaa perinnettä.

Unescon yleissopimus

Suomi hyväksyi Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta vuonna 2013. Jo 161 maata on allekirjoittanut sopimuksen. Aineettoman kulttuuriperinnön vaalimisen ja siihen liittyvän yleissopimuksen tavoitteena on tukea aineettoman kulttuuriperinnön ilmenemismuotojen säilymistä elinvoimaisina. Elävää perintöä voidaan suojella esimerkiksi kehittämällä siihen liittyvien alojen koulutusta, tallentamalla perintöä, tutkimuksen avulla ja ylipäätään luomalla erilaisille yhteisöille mahdollisuuksia harjoittaa ja siirtää perinnettään eteenpäin.

Unesco ylläpitää sopimukseen liittyen kahta aineettoman kulttuuriperinnön luetteloa sekä parhaiden

käytäntöjen rekisteriä. Luetteloiden avulla halutaan tuoda näkyvyyttä elävälle perinnölle eri puolilla maailmaa ja jakaa hyviä käytäntöjä maiden kesken. Näissä luetteloissa on jo yli 300 kohdetta eri puolilta maailmaa, esimerkiksi flamenco Espanjasta, ranskalainen ratsastustaito sekä usean maan yhteinen Välimeren ruokakulttuuri. Suomella ei ole vielä kohteita Unescon luetteloissa. Ensin on luotava jonkinlainen kansallinen luettelo, jolta kohteita voi hakea kansainvälisille listoille.

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimus antaa raamit toiminnalle, mutta jättää sopimuksille vapauden löytää omanlaisensa tavan toteuttaa sen velvoitteita. Tätä suomalaista mallia etsitään ja rakennetaan parhaillaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut Museovirastolle tehtäväksi yleissopimuksen toimeenpanon valmistelun. Museovirasto luovuttaa keväällä 2015 opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen siitä, kuinka sopimusta olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa Suomessa. Valmistelutyötä tehdään yhteistyössä ministeriön, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa.

Sopimuksen ytimessä ovat erilaiset yhteisöt ja heidän kokemuksensa siitä, mikä juuri heille on arvokasta elävää perintöä. Sopimuksen tarkoi-

tuksena ei ole korostaa kansallisia erikoisuuksia vaan tuoda esiin yhteistä perintöä. Esimerkiksi Suomessa ei välttämättä olla etsimässä erityisen ”suomalaisia” ilmiöitä vaan pikemmin erilaisten perinteiden moninaisuutta ja rikkautta. Yksi sopimuksen keskeisistä tavoitteista onkin vahvistaa kulttuurien välistä vuoropuhelua ja ymmärrystä.

Romanien elävä kulttuuriperintö

Viime syksystä alkaen Museovirasto on järjestänyt useita kuulemistilaisuuksia suullisen perinteen, esittävän taiteen, rituaalien, käsitöiden, luontoon liittyvien perinteiden ja moninaisuuden osalta. Myös romaneita haluttiin kuulla asiassa erikseen. Helmikuussa järjestetyssä keskustelutilaisuudessa oli mukana Opetushallituksen, romaniasianneuvottelukunnan sekä useamman yhdistyksen edustajia.

Keskusteluissa tuli esiin Suomen romanien rikas ja moniulotteinen aineeton kulttuuriperintö. Romanien suullisella perinteellä on tärkeä merkitys tänäkin päivänä. Vanhempi polvi on kasvanut maailmassa, jossa asuttiin tiiviisti yhdessä isoissa yhteisöissä. Vanhemmat ihmiset kertoivat lapsille romanisatuja ja –tarinoita sekä sukujen historiaa ja välittivät samalla yhteisön tärkeitä arvoja ja perinteitä. Laula-

minen kuului jokapäiväiseen elämään, miehet hoitivat hevosia, naiset virkkasivat pitsejä ja myivät niitä.

Vaikka maailma ja romanien elämäntapa ovat muuttuneet, ovat monet näistä perinteistä edelleen voimissaan. Musiikki on keskeistä ja Suomessa on paljon menestyneitä romanilaulajia. Viihteen avulla on kaadettu raja-aitoja ja vähennetty ennakkoluuloja. Suomen romanit ovat laulaneet omia perinnelaulujaan sekä suomeksi että romanikielellä jo kauan.

Virkkausmallit siirtyvät sukupolvelta toiselle ja suvuissa kulkee omia malleja. Vanhat käsityöt kantavat mukanaan paljon aineetonta perintöä ja muistoa esimerkiksi omista sukulaisista. Romaniniaisista suuri osa pukeutuu edelleen perinteisiin asuihin ja moni heistä osaa myös ommella omat asunsa.

Myös tapakulttuurissa Suomen romaneilla on paljon omaleimaisia piirteitä, jotka ovat säilyneet pitkään melko samanlaisina. Romanikulttuuriin kuuluva vanhempien kunnioitus on varmasti osaltaan luonut perinteille vahvempaa maaperää säilymiseen.

Kuinka pitää perinteet elävinä?

Perinteistä huolehtiminen ja niiden eteenpäin siirtäminen on yhteisöstä itsestään kiinni. Osa perinteistä siirtyy, osa ei ja näin on historian saatossa aina ollutkin. Tänä päivänä perinteet ovat kuitenkin yhä suuremmissa vaaroissa jäädä globalisaation jalkoihin, näin etenkin vähemmistökulttuurien osalta.

Suomen romanien perinteiden osalta tilanne on moneen muuhun maahan verrattuna varmaankin hyvä. Sekä romaniain neuvottelukunnan että Opetushallituksen romaniväestön koulutusryhmän tehtäviin kuuluu edistää romanikielen ja kulttuurin vahvistumista. Niin ikään Suomen romanipoliittisen ohjelman (2010–2017) tavoitteisiin kuuluu tukea romanien kulttuuritoiminnan kehittymistä ja esille tuomista sekä vahvistaa romanien kielellisten oikeuksien toteutumista. Tavoitteita edistetään monin käytännön toimenpitein.

Helsingin yliopistossa on vuodesta 2012 ollut mahdollisuus opiskella sivuaineena romanikieltä ja -kulttuuria. Opistoasteella voi suorittaa romanikulttuurin ohjaajan ammatti- ja eri-

koisammattitutkinnon. Lisäksi useat yhdistykset järjestävät erilaista toimintaa käsitöihin ja esittäviin taiteisiin liittyen.

Kuitenkin voidaan sanoa, että romanien kulttuuriperinnön vaalimisessa on vielä paljon tehtävää. Kurssi- sekä koulutustoiminta on koko lailla pienimuotoista, arkistoinnin osalta puuttuu kokonaiskartoitus eikä omaa museota tai kulttuurikeskusta ole.

Unescon sopimuksen merkitys

Museoviraston järjestämässä keskustelussa Unescon sopimus otettiin myönteisesti vastaan ja koettiin, että sillä voisi olla tärkeäkin rooli romanien aineettoman kulttuuriperinnön edistämässä. Unescon sopimus nähtiin myönteisenä brändinä, joka voisi osaltaan tukea romanikulttuurin edistämistä tuomalla tunnustusta, arvontoa ja tunnettavuutta romanien perinteille. Sopimus voisi olla apuna käynnistämässä laajempaa romanien elävän perinteen suojeluprosessia.

Tärkeäksi koettiin, että romanit itse olisivat viemässä asiaa eteenpäin eri tason toimijoiden, yhdistysten ja verkostojen kautta. Erityisesti toivottiin, että romaninuoria saataisiin paremmin mukaan elävän perinnön edistämiseen, esimerkiksi erilaisien työpajojen kautta.

Romaninuoret ja perheet elävät tätä päivää, mutta prosessin myötä voitaisiin ymmärtää oma paikka osana historiallista pitkää jatkumoa. Asiat muuttuvat ajassa, mutta jotkut perinteet säilyvät ajasta ja maasta toiseen. Samalla kun perinteitä vaalitaan, tulee niitä voida myös uudistaa ja viedä eteenpäin. ♦

Leena Marsio toimii aineettoman kulttuuriperinnön koordinaattorina Museovirastossa
www.aineetonkulttuuriperinto.fi

Teksti: Julia Alajärvi Kuvat: Nea Ilmevalta, Kai Vase, Kuva Juliasta

MEDIATAITOVIIKKO

kannusti oman median tuottamiseen

Helmikuun toisella viikolla yli 1400 koulua, kirjastoa, päiväkotia, nuorisotaloa ja yhdistystä osallistui vuosittain järjestettävään Mediataitoviikkoon. Mediakasvatuksen teemaviikon tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten mediataitoja sekä vahvistaa kasvattajien valmiuksia mediakasvatukseen. Taitavaksi ja vastuulliseksi mediankäyttäjäksi ei tulla itsekseen, vaan osana yhteisöä ja kasvatuksen avulla.

Mediakasvatus kannustaa kriittiseen ajatteluun, mutta ei unohda, että median parissa saa myös viihtyä.

Arkisten asioiden hoitaminen, yhteydenpito toisiin ihmisiin ja tiedon hakeminen ovat muuttuneet ja monipuolistuneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Lapset ja nuoret kasvavat osaksi yhteiskuntaa, jossa mediataidoista on tullut keskeinen osa kansalaisen perustaitoja. Koulussa, kotona ja muilla kasvatuksen alueilla on lisääntynyt tarve mediakasvatukseen.

Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaitoinen ihminen, joka osaa ilmaista itseään monipuolisesti erilaisilla viestimillä ja tulkita kriittisesti erilaisia median viestejä ja sisältöjä. Mediakasvatusta tehdään ympäri vuoden, mutta erityistä näkyvyyttä se saa Mediataitoviikolla.

Tietoturvasta vastuulliseen mediankäyttöön

Mediataitoviikko sai alkunsa laajennettaessa perinteistä Tietoturvapäivää, jota on kansainvälisesti vietetty jo yli kymmenen vuotta. Netin vaaroilta suojaamisen rinnalle nousi entistä voimakkaammin ajatus siitä, että jokaisella netinkäyttäjällä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, millainen internet on. Jos aikaisemmin tarkastelun kohteena oli netin käyttäminen mahdollisimman turvallisesti, nyt katseet ovat entistä enemmän itse median käyttäjissä: miten me voimme kehittää taitojamme niin, että pystymme osallistumaan turvalliseen ja viihtyisään mediaympäristöön sekä sen rakentamiseen.

Mediataitoviikko syntyy yhteistyön tuloksena. Vuoden 2015 teemaviikkoa suunnitteli 42 organisaatiota, jotka toimivat lasten ja nuorten, kasvatuksen, tietoyhteiskunnan ja viestinnän aloilla. Useat yhteistyökumppanit järjestivät viikon aikana omia kampanjoita ja tarjosivat runsaasti mediakasvatukseen liittyvää materiaalia. Lisäksi Mediataitoviikon työryhmissä laadittiin ajankohtaisia oppaita ja tehtäviädeitoita kasvattajille.

Teemaviikkoon ilmoittautuneet noin 1400 koulua, kirjastoa ja muuta tahoa saivat kampanjoista ja materiaaleista ideoita ja vinkkejä oman Mediataitoviikkonsa suunnitteluun. Jotkut osallistujat käyttivät työryhmiin laatimia tehtäviä osana opetusta tai

ohjausta ja toiset järjestivät kokonaisia omia tapahtumia vanhempainiltoineen ja pelihetkineen.

Mediataitoviikkoa koordinoi opetus- ja kulttuuriministeriön alainen Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI. Sen tehtäviä mediakasvatuksen edistämisen lisäksi on esimerkiksi elokuvien ja televisio-ohjelmien säilyttäminen sekä niiden ikärajojen valvominen.

Oma tekeminen edellä

Medialukutaidon vahvistamisen kannalta on tärkeää, että lapsi tai nuori tutustuu etenkin itselle tuttujen medioiden toimintaperiaatteisiin. Media-

Valmis videoesitys vaatii yleensä useita erilaisia vaiheita ja tiivistä ryhmätyötä ja se voi olla hyvä tapa tehdä perinteisiä koulu- tai harrastusjuttuja uudella tavalla. Joillekin lapsille ja nuorille videot ovat kirjallista ilmaisua parempi tapa kertoa omista ajatuksista ja näyttää omaa osaamista. Omien mediaesitysten tekeminen voi olla myös valtaisan hauskaa. Viihtyminen erilaisten medioiden parissa on yksi osa hyvää ja turvallista median käyttöä.

Ilmaisia oppimateriaaleja ympäri vuoden

Mediataitoviikolle tuotetut materiaalit sekä suuri joukko muita mediakasvatuksen tietotekstejä, toimintaideoita ja oppituntimalleja löytyy ilmaiseksi ympäri vuoden KAVIn ylläpitämästä Mediataitokoulu-sivustolta. Osa materiaaleista on tarjolla myös ruotsiksi ja englanniksi. Sivusto on suunn-

Julia Alajärvi toimii projektikoordinaattorina Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVIn medikakasvatus- ja kuvaohjelmayksikössä.

kejä arkeen niin ammattikasvattajille kuin huoltajillekin.

Uusin Mediataitokoulusta löytyvä julkaisu ”Miten internet toimii” on hauska ja hyödyllinen opas netin perusasioista. Kuvakirja on suunnattu päiväkotij- ja alakouluikäisille lapsille, mutta se voi opettaa paljon uutta myös aikuiselle lukijalle.

Mediataitokouluun voi ehdottaa myös omia tehtäväideoita tai esittää toiveita uusista aiheista. Viestiä voi laittaa osoitteeseen info@mediataitokoulu.fi. ♦

Seuraava Mediataitoviikkoa vietetään 8.–14.2.2016

Kuvaustilanne

taivitviikolla – ja mediakasvatuksessa yleensäkin – korostuu oppiminen oman tekemisen kautta. Median toimintatavat avautuvat selkeämmin ja konkreettisemmin, kun niitä pääsee itse kokeilemaan.

Tänä vuonna Mediataitoviikolla kannustettiin omien videoiden tuottamiseen. Lapset ja nuoret saivat opastusta erilaisten esittelevien videoiden tekemiseen ja myös kasvattajia kannustettiin ottamaan videoilmaisuus osaksi omaa opetusta ja ohjausta.

nattu kaikille lasten ja nuorten parissa työskenteleville ja sitä kehitetään jatkuvasti.

Mediataitokoulusta löytyy myös helppokäyttöisiä oppaita, joita voi ladata tai tilata maksutta. Lapset & Media -opas käsittelee alakouluikäisten lasten median käyttöä muun muassa pelaamisen, ikärajojen ja erilaisten medialaitteiden näkökulmasta. Opas on laadittu yhdessä asiantuntijoiden kanssa ja tietotekstien lisäksi mukana on myös konkreettisia vink-

Hyödyllisiä nettiosoitteita!
www.mediataitokoulu.fi
www.mediataitoviikko.fi
www.kavi.fi/meku/julkaisut

Teksti: Sonja Tihveräinen

Naisjärjestöjen Keskusliitto

– naisten asialla jo 103 vuoden ajan

Naisjärjestöjen Keskusliitosta löytyy valtava kirjo erilaisia naisjärjestöjä. Jäsenjärjestöinämmme ovat mm. Marttaliitto, Maa- ja Kotitalousnaiset Naistenkartano ja Suomen Voimisteluliitto. Tervetuloa tutustumaan!

Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) on naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen puoluepoliittisesti sitoutumaton kattojärjestö. Keskusliittoa oli vuonna 1911 perustamassa seitsemän järjestöä, muun muassa Koulukeittoyhdistys, Suomen Naisten Liikuntakasvatustiliitto ja Suomen Kasvatusopillinen talouskoulu. Tällä hetkellä Naisjärjestöjen Keskusliittoon kuuluu 57 järjestöä, joissa on yhteensä yli 400 000 henkilöjäsentä. Jäsenjärjestöjen kirjo on suuri ja mukana on esimerkiksi neuvonta-, auttamis-, liikunta-, kulttuuri- ja yrittäjyysjärjestöjä.

Naisten rooli arjen pyörittämisessä ja yhteiskunnan kehittämisessä on keskeinen. Naisjärjestöt tekevät merkittävää työtä mm. naisten arjen helpottamiseksi, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja naisten osuuden kasvattamiseksi kaikessa päätöksenteossa. Tänä päivänä NJKL tekee näkyväksi kansalaisille ja päättäjille.

Naisjärjestöjen Keskusliitto laati yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa hallitusohjelmataavoitteet vuosille 2015–2019, jotka luovutettiin eduskunnassa 15.1.2015 puolueiden ja eduskuntaryhmien johdolle. Tavoitteinaamme ovat

tasa-arvoinen työ- ja perhe-elämä, tasa-arvoinen kasvatus ja koulutus, tyttöjen ja naisten hyvinvointi ja terveys, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen sekä tasa-arvoinen päätöksenteko ja tasa-arvoinen julkinen hallinto. Keskusliitto esittelee ne myös loppukeväästä uusille naiskansanedustajille.

Vaikuttamistyötä ja verkostoitumista

Naisjärjestöjen Keskusliiton tavoitteiden toteutuminen edellyttää osallistumista yhteiskunnallisen päätöksenteon valmisteluun ja verkostojen rakentamiseen. NJKL kuuluukin asiantuntijajäsenenä Tasa-arvoasiain neuvottelukuntaan (TANE) ja on jäsenenä muun muassa Naisjärjestöt Yhteistyössä NYT-KIS ry:ssä, YK-liitossa, Väestöliitossa ja Suomen UN Womenissa. NJKL tekee aloitteita ja antaa lausuntoja lainvalmistelutyöhön liittyen.

Naisjärjestöjen Keskusliitto oli myös mukana valmistelemassa kansainvälistä romaninaisten konferenssia, jonka Euroopan neuvosto, romaniasiain neuvottelukunta (RONK) ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) järjestivät Espoon Hanasaareissa syyskuussa 2013.

Tervetuloa mukaan!

Naisjärjestöjen Keskusliiton 57 jäsenjärjestöä muodostavat vahvan ja monipuolisen verkoston, jossa kukin järjestö tuo liitolle erilaista asiantuntemusta. Oman järjestönsä kautta jokainen jäsen on vaikuttamassa ihmisoikeuksien, naisen aseman ja koko yhteiskunnan muuttumiseen yhä tasa-arvoisemmaksi niin yksilöiden kuin perheidenkin kannalta.

Naisjärjestöjen Keskusliitto toimittaa tervetulleeksi mukaan toimintaansa kaikki naisten tasa-arvon edistämisestä kiinnostuneet järjestöt. Naiset ovat aina olleet erittäin hyvin edustettuina juuri kansalaisaktiiveina ja järjestötoimijoina. Tämä vahva perinne edistää tasa-arvoa ja avaa naisille mahdollisuuksia myös muun vaikuttamisen parissa. Rakennetaan yhdessä entistä tasa-arvoisempi tulevaisuus!

Lisätietoa Naisjärjestöjen Keskusliitosta ja sen jäsenjärjestöistä löytyy kotisivuiltamme www.naisjarjestot.fi

Seuraathan meitä myös Facebookissa: [fb.com/naisjarjestot](https://www.facebook.com/naisjarjestot) ja Twitterissä: [@naisjarjestot](https://twitter.com/naisjarjestot) ♦

Viestejä pelosta ja selviytymisestä

Naisten Linjan uusi puhelinpäivystys on suunnattu kaikille väkivaltaa kokeneille naisille, jotka haluavat purkaa kokemaansa väkivaltaa. Myös romaninaiset kuuluvat tämän avun piiriin. Naisten Linjan toiminnanjohtaja Pia Puu Oksanen kertoo miksi jaetut tarinat väkivallasta ovat niin tärkeitä.

Väkivaltaa kohdanneille naisille suunnattu Naisten Linja puhelin saa kahdeksan kuukauden aikana noin 5000 puhelua väkivaltaa kokeneilta naisilta. Väkivallasta puhuminen on siis monelle väkivallan uhrille tärkeää. Naisten Linja on paljon muutakin kuin kriisipuhelin. Linjan tarkoituksena on auttaa naisia toipumisen tiellä, siitä huolimatta onko väkivallanteko tapahtunut kymmenen vuotta sitten vai juuri äsken.

Ennakoasenteet romanivähemmistön ja pääväestön välillä saattavat johtaa myös väkivaltatyössä luottamuspulaan. Silti ulkopuolelta tulevan avun, turvakotien ja muiden tukipalvelujen merkitys on väkivaltaa kohdanneiden romaninaisten toipumisprosessissa erityisen suuri.

”Uuden iltapäiväpäivystyksen avulla me haluamme tuoda tähän muutoksen. Väkivaltatilanteissa apu, luottamus ja tuki yhteisön ulkopuolelta voi olla väkivaltaa kokeneelle naiselle erityisen suuri. Toisaalta pitää muistaa, että selviytymisessä kaikkein merkityksellisintä on oman lähipiirin ja yhteisön tuki – siksi lähisuhdeväkivallan ääneen tuomitseminen myös eri yhteisöjen sisällä on äärimmäisen tärkeää”, Oksanen toteaa.

Miksi romaninaiset saavat oman päivystysajan?

Naisten Linjan uusi iltapäiväpäivystys on suunnattu erityisryhmiin kuuluville naisille, jotka eivät usein hakeudu tai löydä väkivaltatyön piiriin. Miksi sama apu ei sitten ole helposti saatavil-

la kaikille? Sinikka Törmän Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tekemän tutkimuksen mukaan jotkut romaninaiset jäävät pahimmissa tapauksissa kaiken avun ulkopuolelle.

”Avun hakeminenkin voi olla lähtökohtaisesti vaikeaa, jos on esimerkiksi tullut pienestä pitäen syrjityksi. Yhteiskunnan rakenteet eivät tue kaikkien avunsaantia”, Oksanen kommentoi.

Erityisryhmien puheluissa ei kuitenkaan ole mitään erityistä, erityisryhmien päivystysajankohtana soitetut puhelut ovat väkivaltatyön kriteerein hyvin tavallisia. Väkivallan herättämät tunteet, viha, suru, häpeä, epärointi ja epätoivo toistuvat lähes kaikissa Nais-

ten Linjalle soittavien naisten tarinoissa. Monet puhuvat kokemuksistaan ensimmäistä kertaa, etsivät sanoja kokemuksilleen, peloilleen ja omille tunteilleen.

”Ja sitten ovat ne naiset, jotka ottavat yhteyttä auttaakseen muita saman kokeneita”, Oksanen sanoo.

Älä ainakaan kysy tätä

Mitä sinä kysyisit väkivaltaa kokeneelta naiselta? Moni haluaisi tietää, miksi nainen ei lähde. Yhtä moni ei ymmärrä, mitä tarkoitetaan väkivaltaa kokeneen naisen syyllistämisellä. Oksanen antaa nopeasti muutaman esimerkin, jotka saavat väkivallan uhrin ennemmin vaikenemaan ja eristäytymään kuin toimimaan ja toipumaan.

”Jos haluat auttaa lähisuhdeväkivallan uhria, älä ainakaan kysele häneltä seuraavia asioita: Miksi et jo jätä sitä tyyppiä? Kuinka voit antaa hänen kohdella sinua tuolla tavalla? Miten voit vieläkin antaa anteeksi? Miksi et vain lähde? Miksi et tee mitään?”

Tärkeintä ratkaisujen tuputtamisen ja vastausten inttämisen sijaan on väkivaltaa kokeneen naisen kokemusten kuuntelu. Suurimmalle osalle Naisten Linjan soittajista tärkein kokemus on ollut kuulluksi ja uskotuksi tuleminen. Kun oma tarina on kerrottu tarpeeksi monta kertaa, alkavat päätökset ja muutoksenhalu muhia sydämen alla omia aikojaan. Oksanen muistuttaa kuitenkin, että juuri suhteesta lähteminen on yksi naisen elämän vaarallisimpia hetkiä. Eron hetki saattaa synnyttää vakavan väkivallan ja

jopa hengen menetyksen uhan. Naisten Linjalla puheluiden aikana naisille luodaan turvasuunnitelma, jonka avulla kaikki riskit pyritään ottamaan huomioon, jotta naisen olisi mahdollista esimerkiksi lähteä suhteesta ja jatkaa elämäänsä turvallisesti tai tehdä elämänsä väkivaltaisen kumppanin lähellä mahdollisimman turvallisiksi.

Mitä ainakin kannattaa sanoa

Kuulen sinut, minulla on aikaa sinulle, olen tässä, niin kauan kuin tarvitset, olen tässä. Siinä muutama ydinajatus, jotka tekevät Naisten linjan toiminnasta merkittävää ja tärkeää. Naisten Linjan vuoden aikana keräämät tarinat selviytymisestä ja toipumisesta julkaistiin maaliskuussa kirjassa nimeltä ”Sitten olin vapaa.” Kirjassa osa naisista esiintyy tarinansa rinnalla yleästi omilla kasvoillaan ja kuvillaan, he ovat selviytyneet väkivallasta.

”Mikään kulttuuri tai uskonto ei oikeuta tuhoamaan toisen ihmisen elämää. Pelon alta on ryömittävä pois, muuten pelko hallitsee elämää koko ajan. Olen löytänyt sielulleni rauhan, kun on tullut ikää ja lap-

senlapsia. Olen selvinnyt aika hyvin, vaikka menneisyys välillä kummittelee. Mutta sille ei saa antaa valtaa. Elämä on elämisen arvoista. Henkinen vapaus antaa uuden elämän. Siivet kantavat kauas.” Ritva Palm Naisten Linjan kirjassa ”Sitten olin vapaa.” Teos julkaistiin 14.3.2015. ♦

Naisten puolella. Väkivaltaa vastaan. Nyt ja aina.

Naisten Linja 0800 02400

Iltapäiväpäivystys tiistaisin ja keskiviikkoisin klo 13–15. Muut päiväystysajat: ma–pe 16–20, la–su 12–16.

Nettitukea, vertaisryhmiä liveinä ja verkossa, anonyymi kysymys-vastaus-palvelu: kaikki samassa osoitteessa 24/7. www.naistenlinja.fi

Teksti: Annika Haasin näyttelyprojektin esittelytekstistä muokannut Satu Blomerus **Valokuvat:** Annika Haas

Valokuvaaja Annika Haas:

Erään suljetun yhteisön tarina

Me romanit -valokuvanäyttely on esillä Viron Suurlähetystössä Helsingissä helmi–huhtikuussa 2015. Valokuvasarjan esittämä dokumentaarinen katsaus ei arvostele muusta yhteiskunnasta erillään elävän kansansirpaleen elintapaa. Kyseessä on yhteisön itsensä valokuvaajalle tarjoama mahdollisuus kurkistaa sen elämään.

Valokuvaajana minua ovat aina kiinnostaneet eristyksessä elävät yhteiskuntaryhmät. Tiedetään, että he ovat olemassa, mutta ei tiedetä millä tavalla he ovat olemassa; sen tietävät vain he itse.

Virossa asuvista vähemmistökansallisuuksista arvoituksellisimpia ovat mustalaiset eli romanit. Heistä on liikkeellä monenlaisia tarinoita, joista suurin osa on stereotypioita. Virolaisista edesmennyt kielitieteilijä akatee-

mikko Paul Ariste tunsi romanikansan hyvin. Visuaalista aineistoa Viron romaneista on aina ollut kovin niukasti, voidaan jopa sanoa, ettei sitä ole ollenkaan. Romanikansan kohtalo on ollut yhtä katkera kuin juutalaisten –

heitä on vainottu, sorrettu, diskriminoitu ja tuhottu – mutta juutalaisista poiketen heidän kunniaansa ei ole koskaan palautettu. Syrjivä suhtautuminen jatkuu edelleen. Tuntematta lähemmin romanien elintapoja ja perinteitä, epäluottamusta heitä kohtaan pidetään yllä ja kielteiset asenteet omaksutaan kovin helposti.

Viron romaniyhteisö on pieni ja sulkeutunut. Viime väestölaskennan mukaan (2011) Virossa oli vain 456 romanian. On vaikea sanoa, kuinka moni romani määritteli itsensä virolaiseksi tai venäläiseksi, riippuen siitä kumman maan kansalaisuus heillä on. Myös monet seka-avioliittojen lapset eivät enää katso olevansa romaneja. Siksi romaniaktivisti Roman Lutt uskoo, että romaneja olisi Virossa lähes puolet enemmän kuin mitä väestörekisterin tiedot kertovat.

Romanien itsensä kannalta kaikki onkin yksinkertaista – jos ihminen on mustalainen, niin hän on mustalainen, jos hän ei sitä ole, niin ei ole. Ihonvärillä, äidinkielellä tai isän nimellä ei tässä ole minkäänlaista mer-

kitystä. Paul Ariste oli kaikille ”valkoinen mustalainen”. Romania, joka on kasvanut romaniperheessä, mutta syystä tai toisesta on erotettu tai eronnut omaehtoisesti pidetään ei-mustalaisena eli gadjona.

Yhteisön jäsenet auttavat toinen toisiaan kaikin mahdollisin tavoin. Ilman toistensa tukea tuo pieni yhteisö ei tulisikaan toimeen, sillä yhteiskunnallisen ja taloudellisen eristäytymisen takia romaniyhteisön tilanne on aika heikko. Heidän kotinsa ovat puhtaita, mutta köyhyys pistää joka puolella silmään.

Viron romanien keskittymä sijoittuu Valgan seudulle, joka jo itsessään on syrjäistä seutua, pitkälle oman onnensa nojaan jäänyttä aluetta. Vanhat perinteet, kuten toimeentulon hankkiminen kaupustelusta ja ennustamisesta, eivät enää elätä. Nuoret naiset aloittavat varhain perhe-elämä, mikä vuorostaan jättää valtavan aukon romanien koulutustasoon ja kykyyn niveltä nopeasti kehittyvään yhteiskuntaan.

Siitä huolimatta juuri nyt tuntuu olevan käänteentekevä hetki: romanit

ovat alkaneet ymmärtää, että yhteisön pelastajina voivat olla heidän omat koulutetut nuorensa. Niinpä monet romani-isät tai -äidit toivovat pojistaan koulutettuja lääkäreitä tai liikemiehiä. Naiset ahkerokoot kuitenkin kotona. ♦

ANNIKA HAAS

- Valokuvaaja
- Syntynyt 1974, Pärnu, Viro
- Koulutus: Suomalais-ugrilaisen kielten opintoja Tarton yliopistossa (BA)
- Valokuvajournalistiikan opintoja Tarton taidekoulussa
- Valokuvausopintoja Lontoossa 2012 lähtien
- Palkintoja kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailuissa
- Yksityis- ja yhteisnäyttelyitä kotimaassa ja ulkomailla, mm. USA:ssa, Kanadassa, Venäjällä, Italiassa ja Ranskassa

Kiteen seudun aktivoituneet romanit

Muutama vuosi sitten pii-
pahti Kiteen Evankeliselle Kansanopistolle useamman kerran eräs paikallinen romani, **Harri Blomerus**. Harrilla oli huoli siitä, että alueen romaneilla ei ollut oikein mitään paikkaa missä kokoontua ja mistä löytää jotain aktiviteettia elämään. Useaan otteeseen kävimme keskusteluja, mitä voisimme keksiä ja kuinka opisto voisi asiaa auttaa.

Mahdollisuudet Kiteen seudun romanien toiminnan kehittämiseksi avautuivat, kun opisto sai keväällä 2013 Opetushallituksen laatu- ja kehittämisavustusta romanihankkeen toteuttamiseksi. Hankkeen tavoitteena oli toteuttaa yhdessä Kiteen seudun romanien kanssa aktivoivaa toimintaa romaneille, edistää romanien ja valtaväestön kanssakäymistä sekä tukea romaneja oman paikallisyhdistyksen perustamisessa ja toiminnan aloittamisessa.

Mitä sitten tapahtui?

Rahoituksen selvittyä ryhdyttiin saman tien toimiin. Heti huhtikuussa 2013 kokoonnuimme suunnittelemaan toukokuussa toteutettavaa romanien viikonloppuleiriä. Mukana suunnittelemassa olivat aktiivisimmin **Harri Blomerus**, **Riitta Blomerus**, **Hemmi Bollström**, **Miranda Bollström** ja **Vieno Bollström** myös monet muut alueen romaneista toivat ideoita viikonloppuleirin toteuttamiseen. Opistolta toiminnassa ovat alusta lähtien olleet mukana apulaisrehtori

Eeva Nygren sekä vapaan sivistystyön koulutusalayastaava **Heidi Luukkainen**. Lisäksi **Plamen Dimov**, opiston musiikinopettaja, on työskennellyt etenkin nuorten romanien kanssa.

Kiteen Evankelisella Kansanopistolla on järjestetty jo 1970-luvulla romanileirejä, mutta välissä oli ollut pitkä tauko. Ensimmäinen tähän hankkeeseen liittynyt leiri toukokuussa 2013 kokosi runsaasti osanottajia, 70 henkeä. Mukana ohjelmaa toteuttamassa olivat mm. **Helena Valentin** Itä-Suomen aluehallintoviraston alaisesta alueellisesta romaniasiain neuvottelukunnasta kertomassa romani-asioista valtakunnallisesta näkökulmasta ja **Tino Varjola**, joka keskittyi hengellisiin ja elämänhallintaan liittyviin aiheisiin. Viikonloppuun kuului tietenkin myös paljon vapaata aikaa ja ajatusten vaihtoa. Onnistuneen viikonloppun aikana suunniteltiin myös aktiivisesti tulevaa toimintaa. Leiritoiminta saikin jatkoa niin, että seuraava leiri järjestettiin jo elokuussa 2013, jolloin jo vakavasti keskusteltiin oman yhdistyksen perustamisesta. Vuonna 2014 järjestettiin kaksi viikonloppuleiriä ja leirejä on tarkoitus jatkaa vuonna 2015.

Leiritoiminnan ohella joka toinen viikko kokoontuva **romanikahvila** on ollut hyvin suosittu. Kahvilassa juodaan nimensä mukaisesti kahvia, mutta siellä on aina myös mukana vierailuvia henkilöitä, jotka alustavat keskustelua jostakin ajankohtaisesta ja kiinnostavasta aiheesta. Kahvilassa on

mm. keskusteltu terveellisen ruokailun ja liikunnan merkityksestä, opiskelu- ja työelämän mahdollisuuksista, opiston toiminnasta Kiteellä ja Afrikassa asti. Lisäksi on muisteltu menneitä aikoja ja suunniteltu tulevaa, soitettu ja laulettu.

Hankkeen alusta lähtien nuoret ja nuoret aikuiset löysivät yhteisen tekemisensä musiikista. Musiikkikerho on toiminut alusta lähtien kokoontuen vähintään kerran viikossa. Syksyllä 2014 musiikkikerholaiset olivat harjoitelleet yhdessä jo niin paljon, että he lähtivät esiintymään. Musiikkikerho esiintyi mm. vapaaseurakunnan tilaisuudessa, opiston kulttuuriviikonlopussa, opiston joulupäivällisten kutsuvieraille järjestetyssä konsertissa sekä huipentumana musiikkikerhon itse järjestämässä omassa joulukonsertissaan. Nuorten toiminnan aktivaattoreina ovat toimineet **Henry Blomerus** ja **Jasmin Palmi**. On ollut mahtavaa nähdä sitä toiminnan monipuolisuutta, mitä he ovat nuorille ja nuorille aikuisille järjestäneet. Tällä hetkellä nuorille on musiikkikerhon lisäksi kerran viikossa sählypelivuoro koululla ja perjantai-illan toimintakerho. Lisäksi nuorilla on ollut useampia omia viikonloppuleirejä kaikkien romanien yhteisten leirien lisäksi.

Kiteen seudun romaniyhdistys syntyi!

Romanihankkeen alusta asti yhdistyksen perustamisesta puhuttiin. **Ossi Blomerus** Savonlinnan seudun

Leiriläiset kokoontuneena Kiteen Evangelisen Kansanopiston portaille yhteiseen kuvaan. (kuva Martti Rosendahl)

romanilähetyksen pitkäaikainen puheenjohtaja kävi kertomassa yhdistyksen perustamiseen ja toimintaan liittyvistä asioista. Harri Blomerus ja Heidi Luukkainen osallistuivat myös Savonlinnassa Suomen romanifoorumin, Savonlinnan romanilähetyksen, Järjestöhautomon ja Savonlinnan Kristillisen opiston yhdessä järjestämään järjestökoulutukseen. Romanikahvilassa kerrottiin sitten Kiteellä kaikille koulutuksen annista.

Lopullinen päätös yhdistyksen perustamisesta ei syntynyt hetkessä. Kaikki toimintaan osallistuvat olivat yhtä mieltä siitä, että yhdistys olisi tärkeä saada aikaan, mutta lopullista ratkaisua viivytti ilmeisesti epäily siitä, että toiminnan pyörittäminen jäisi liikaa muutamien aktiivisten henkilöiden vastuulle. Tämä pohdinta-aika ei varmasti ollut turha, vaan se osoitti sen, että toimintaan lopulta sitoutuneet olivat mietineet asiaa tarkasti. Keväällä 2014 oli alueen romanien piirissä tullut selväksi, että mikäli aktiivista romanitoimintaa halutaan toteuttaa myös hankkeen

jälkeen, tarvitaan siihen oma yhdistys. Näin Kiteen seudun romanilyhdistyksen perustamiskokous pidettiin 22.5.2014 ja yhdistyksen rekisteröintipäätös saatiin 22.7.2014. Ratkaisevaa kenties oli se, että Savonlinnan romanilähetyksen puheenjohtaja lupautui ensimmäiseksi puheenjohtajaksi, jotta paikalliset saivat käytännössä osallistua yhdistyksen pyörittämiseen kokeneen puheenjohtajan opastamina. Yhdistyksen hallitukseen valittiin seuraavat henkilöt:

Ossi Blomerus, puheenjohtaja, Henry Blomerus, varapuheenjohtaja, Riitta Blomerus, Rita Blomerus, Jasmin Palmi, Ossi Åkerlund, Harri Blomerus, Marko Hagert

Varalla: Heidi Blomerus ja Antti Blomerus

Eeva Nygren, sihteeri, Heidi Luukkainen, rahastonhoitaja

Mitä yhdistykselle kuuluu?

Kiitos hyvää -yhdistys on toiminut monipuolisesti. Henry Blomerus työskentelee yhdistyksessä, muita aktiivisia toimijoita ovat mm. Harri Blome-

rus ja Jasmin Palmi. Henry ja Jasmin ovat tehneet mahtavaa työtä innostaessaan toimintaan mukaan myös sellaisia nuoria ja nuoria aikuisia, jotka aikaisemmin ovat pysytelleet hyvin syrjässä. He ovat toimineet aktiivisesti yhteistyössä myös Reimari-työllisyys-hankkeen ja paikallisen työvoiman palvelupisteen kanssa. Nämä yhteistyömuodot ovat jo tuottaneet neljälle nuorelle romanille työkokeilupaiikat. Harri Blomerus on tehnyt vastaavaa työtä aikuisemman väestön piirissä. Harri Blomeruksella on tämän hetken suurimpana tavoitteena valmistaa kuvakirja, jossa kerrotaan alueen romanien lähihistoriasta ja nykypäivästä. Nuorten ja nuorten aikuisten tavoitteena on kehittää musiikkikuroaan edelleen, lisätä esiintymisiä ja toteuttaa romanilaulujen ja joululaulujen levytys. Tärkeimmäksi tehtäväkseen Harri, Henry ja Jasmin näkevät kuitenkin yksinäisten ja tukea kaipaavien romanien auttamisen ja heidän rohkaisemisensa mukaan yhdistyksen toimintaan ja edelleen mahdollisesti opiskelemaan tai työelämään.

◀ Kiteen seudun romaniyhdistys perustettu – vastavalittu hallitus Henry Blomerus, Ossi Åkerlund, Harri Blomerus, Ossi Blomerus, Eeva Nygren, Heidi Luukkainen, Rita Blomerus ja Jasmin Palmi (kuva Marko Torni)

Yhdistyksen toiminnan kannalta on tärkeää muistaa, että toiminta ei kan-
na pitkälle, jos vain muutama henki-
lö toimii aktiivisena. Eri toimintoihin
osallistuvat henkilöt ovat yhtä tärkeitä
kuin toiminnan suunnittelijat. Onkin
ollut hienoa nähdä, kuinka aktiivisia
osallistujia Kiteen seudun romaneista
löytyy.

Mitä muuta romanien aktivoituminen Kiteellä on saanut aikaan?

Romanihankkeen myötä Kiteen Evan-
kelisen Kansanopiston osoite on tullut
tutuksi lähes kaikille alueen romaneil-
le. Tämä on varmasti osaltaan innos-
tanut ja rohkaissut myös lähtemään
opiston ammatilliseen koulutuk-
seen. Hankkeen aikana **Jaana Hagert**
on suorittanut Kehitysvamma-alan
ammattitutkinnon ja **Vieno Boll-
ström** valmistui Lasten ja nuorten eri-
tyisohjaajaksi. Jasmin Palmi valmistui
taas Niittylahden opistosta Lasten ja
nuorten vapaa-ajanohjaajaksi.

Hankkeen aikana myös roma-
nien ja valtaväestön yhteistyö on
lisääntynyt huomasti. Syksyllä 2014
Henry ja Jasmin Palmi olivat esitte-
lemässä Kiteen seudun romaniyhdis-
tystä opiston järjestämällä yhdistyspäi-
villä. Kiinnostusta yhdistystä kohtaan
oli runsaasti myös valtaväestön kes-
kuudessa. Myös romanien organisoim-
asta sählykerhosta on muodostu-

nut kulttuureja yhdistävää toimintaa.
Mukaan on kutsuttu ja tullut niin
maahanmuuttajia kuin valtaväestöä.
Toiminta on ollut myös ikärajoja ylit-
tävää, kun esimerkiksi nuoret aikuiset
opettivat vanhempia romaneja tietokoneen käytössä. Tämän toiminnan
seurauksen alueen vanhin, aktiivisesti
kaikkein toimintaan osallistuva **Lilja
Hagert** hankki itselleen ensimmäisen
tietokoneensa.

Kiteen seudun romaniyhdistyksen toi-
mintamallia päästään hyödyntämään
laajemminkin. OPHn rahoittama
hanke sai jatkoa vuosille 2014–2015,
jolloin toteutetaan Otavan opiston
kanssa ”Yhteiskunnallisesti aktiivinen
romaniyhteisö Mikkelin ja Keski-Kar-
jalan seuduille” -hanketta.

Alusta asti hanketoimijana ja
alueen romanien kanssa aktiivisesti
yhteistyötä tehneenä voin vain todeta,
että yhteen lehtikirjoitukseen ei mah-
du kuin pieni hippunen siitä kaikes-
ta toiminnasta, mitä hankkeen aikana
romanien keskuudessa on Kiteen seu-
dulla syntynyt. On ollut ilo olla tässä
toiminnassa mukana ja mukana pysy-
tään jatkossakin. ”Näin on!”, huikkaa
Eeva Nygren. ♦

Kirjoittaja
Heidi Luukkainen, KM
Vapaan sivistystyön
koulutuslavastaava
Kiteen Evankelinen Kansanopisto

Tiesitkö tämän?

Ei Kiteen seudulla kuitenkaan tyhjäs-
tä lähdetty romanihanketta aloitetta-
essa. Arppen koululla on toiminut jo
vuosia Opetushallituksen rahoittami-
na romanioppilaiden perusopetuk-
sen tukemiseksi läksyparkki ja kerho-
toiminta. Läksyparkin tarkoituksena
on ollut tukea romanilasten koulun-
käyntiä ja oppimista. Läksyparkkiin
voi myös tulla myös huoltajan kans-
sa, jolloin huoltaja voi saada vink-
kejä, kuinka auttaa lasta myös koto-
na läksyjen teossa. Kerhon pääpaino
on harrastustoiminnassa ja romani-
kulttuurin edistämisessä. Myös kie-
lipesä toimii Arppen koululla OPH:n

jakaman rahoituksen turvin. Kielipe-
sän tavoitteena on tukea romanikie-
len säilymistä ja kehittymistä. Osallis-
tajat voivat olla kaiken ikäisiä ja tällä
hetkellä Kiteellä onkin toiminnassa
mukana kahdeksan lasta ja seitse-
män aikuista.

”Toiminnan merkittävin anti on
ollut koulun ja romaniväestön yhteis-
sen tahtotilan löytyminen siitä, miten
tärkeää perusopetuksen päättöto-
distuksen saanti on. Kaikki peruski-
teelliset romanit ovatkin suoritta-
neet peruskoulunsa loppuun saakka,”
totesi Erkki Kontro, Kiteen kaupungin
perusopetuksen rehtori. ♦

Puolueiden edustajat tukevat romaniohjelmien saamista YLE:n televisiotuotantoon

Romaniasiaain neuvottelukunta järjesti vaalipaneelin Eduskunnassa 6.3. Ronkin puheenjohtaja, kansaedustaja **Tarja Filatov** ja varapuheenjohtaja, sosiaalineuvos **Väinö Lindberg** avasivat kaikille avoimen tilaisuuden. Paneeliin oli kutsuttu keskustelemaan eri puolueiden kansanedustajaehdokkaita. Puheenjohtajana toimi YTT, pääsihteeri **Sarita Friman-Korpela**.

Paneeli käynnistyi kysymyksellä miten tehdä romaniasiat näkyväksi kunnissa ja valtakunnallisissa politiikkaohjauksessa. Panelistit olivat yhtä mieltä siitä, että politiikkaohjelmia pitää seurata myös vastuutus. Ratkaisuna esitettiin vastuuhenkilöitä sekä valtionhallintoon että kuntiin. **Leena Rauhala** (KD) kiinnitti huomiota siihen, että romanipoliittisen ohjelman 147 toimenpiteelle ei ole osoitettu ollenkaan budjettia. Perussuomalaisten **Mika Raatikainen** kehotti politiikkaohjelmia jalkautumaan ihmisten keskuuteen ja tekemään työtä siellä.

Romanien näkyvyys tai näkymättömyys YLE:n tuotannossa kirvoitti vilkasta, mutta yhdensuuntaista keskustelua. Puolueiden edustajat olivat hämmästyneitä kuullessaan, että YLE ei tuota romanikielisiä uutisia tai muuta romaniaiheista ohjelmaa televisiossa. Kaikki edustajat olivat sitä mieltä, että YLE:n verovaroin tuotetun julkisen palvelun luonteeseen kuuluu romanikielisen ja -aiheisen ohjelman tuotanto. ”Miten tämä on edes mahdollista” hämmästeli Kokoomuksen kansanedustajaehdokas, suurlähettiläs **Marjatta Rasi**. Keskustan ehdokas toimittaja **Leena Paakkanen** ehdotti romaniaiheisten ohjelmien tuottamista vähintään YLE:n verkkotoimituksessa. Panelistit kannattivat myös romanikielen elvytysohjelman käynnistämistä.

Eroja puolueiden edustajien välillä syntyi odotetusti palvelujen ulottamisesta liikkuville romaneille. Perussuomalaisten **Mika Raatikainen** mukaan

kerjäläisilmiö on enemmän järjestettyä ihmiskaupan tyyppistä toimintaa kuin aitoa vapaata liikkuvuutta. Vasemmiston **Kari Uotila** ja Vihreiden **Thomas Rantanen** edustivat linjaa, joiden mukaan kysymyksessä on ihmisoikeuskysymys ja hädänalaisille tulee tarjota tarpeelliset sosiaali- ja terveyspalvelut. Suomen Työväenpuolueen puheenjohtaja **Juhani Tanski** Kuopiosta kertoi puolueensa kannattavan eroa EU:sta, mutta ”koska siellä nyt ollaan, olisi EU:ssa myös ratkaistava romanikysymys” SDP:n **Nina Castén** korosti, että romanikulttuuria ei arvosteta eikä sitä ole osattu hyödyntää voimavarana esimerkiksi koulutuksen alueella. RKP:n saamelainen kansanedustajaehdokas **Klemetti Näkkäläjärv** piti esillä romanien omaa osallistamista itseään koskeviin asioihin. ”Vähemmistöille on oikeus edustaa itseään poliittisessa päätöksenteossa” Näkkäläjärv toteasi. Muutos 2011 -puoluetta edustanut **Liisa Sirainen** kertoi asettuneensa ehdolle tuodakseen esille tavallisen ihmisen ja erityisesti nuorten vaikeudet byrokratian viidakossa. Moni lupasi myös viedä paneelin asioita eteenpäin riippumatta siitä tuleeko valituksi vai ei. ♦

Teksti: Sarita Friman-Korpela

Mustarastaan laulut: Kertomuksia romaninaisten elämästä, uskonnosta ja kamppailusta

Liian kauan Suomen romanikansa on elänyt syrjinnän, epäluulon ja väärinymmärrysten varjossa. Palkittu kirjailija ja Romano Mission vankilatyöntekijä **Silja Talvi** etsii romaninaisia haastateltavaksi. Siljalla on monikulttuurista juutalais- ja romanitustusta, ja hän on palanut Suomeen Yhdysvalloista.

Silja etsii ympäri Suomea naisia, jotka ovat vahvasti uskossa ja ovat töissä erilaisissa ammateissa. Kirjan tarkoitus on antaa Suomen yhteiskunnalle todellinen kuva siitä, mitä kaaleen naiset pystyvät tekemään Jumalan avulla, rasismista ja syrjinnästä huolimatta. Ottakaa rohkeasti yhteyttä: mustarastas@justice.neomailbox.ch. ♦

MAJAOJA säätiö

Majaoja-säätiö on vuonna 2000 perustettu yksityinen säätiö. Säätiön tarkoituksena on tukea suomalaista kulttuurielämää sen kaikissa ilmenemismuodoissa. Säätiön perustajat ovat kulttuurista kiinnostuneita henkilöitä, jotka haluavat antaa esimerkiksi nuorille mahdollisuuden kouluttaa ja toteuttaa itseään.

MAJAOJA-SÄÄTIÖN APURAHAT

Majaoja-säätiö julistaa haettavaksi vuoden 2015 apurahat. Jaettava määrä on 100.000 euroa.

Vuoden 2015 apurahat kohdennetaan romanitaiteen tukemiseen ja romanitaiteen tutkimisen tukemiseen. Tuettavia aloja ovat mm. kirjallisuus, musiikki, kuvataide, valokuvataide, käsityötaide, teatteritaide sekä taiteiden tutkimus.

Apurahoja voi hakea esim. konserttitoimintaan, romanimusiikin nuotintamiseen ja taltiointiin, soitinten hankintaan, kirjoitustyöhön ja muuhun taiteelliseen työskentelyyn, näyttelyiden kustannuksiin ja

opintomatkoihin. Hakijan tulee olla Suomen kansalainen. Taiteelliseen työskentelyyn haettavissa apurahoissa hakijan tulee olla lisäksi romanitustainen.

Suurin yksittäinen apuraha voi olla 10.000 €.

Apurahat ovat haettavissa 1.3.-31.5.2015. Sähköinen apurahahakemuslomake löytyy www.majaoja-saatio.fi sivulta, kohdasta Apurahat. Paperisia apurahahakemuksia voi tilata myös Suomen Romanifoorumista, toiminnanjohtaja Allan Armas Lindberg, sähköposti allan.lindberg@romanifoorumi.fi tai puhelin +358 44 2933 947 sekä verkostokoordinaattori Sanna Lindbergiltä sähköposti sanna.lindberg@romanifoorumi.fi, puhelin +358 44 3377 102.

Hakemukseen mahdollisesti tulevat liitetiedot lähetetään postissa osoitteeseen Majaoja-säätiö PL 249, 33101 Tampere. Sähköisen hakemuksen tulee olla perillä **31.5.2015** ja viimeinen hyväksytty postileima on 31.5.2015.

Apurahan saajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti 31.10.2015 mennessä.

LASTEN NURKKA

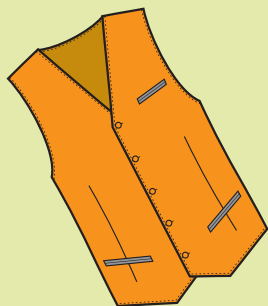
Hienohelma

Pieni piika,
hienohelma
ompeli hatun hauelle,
kutoi liivit lapsosille.

Äidin apu,
hienohelma
kultaisen hatun tekevi,
liivit villasta leikkeli
-rimpsuin kauniisti koristeli.

Pieni piika,
hienohelma
kalat laitteli laukkuhun,
menevi mielellä mukavalla.

Runot ovat Seija Rothin kirjoittamasta ja Opetushallituksen tuottamasta, keväällä 2015 ilmestyvästä lasten lorukirjasta Kotiainen –Tšeerekiiros

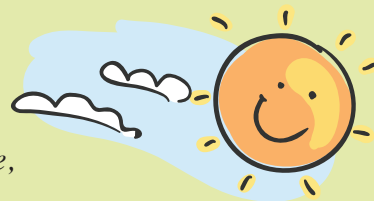

Fiini bossakiiri

Beski bussikaani,
fiini bossakiiri
syyvidas staadi stukkeske,
veevidas vesti valpenge.

Dako jelpakiiri,
fiini bossakiiri
sonatiko staadi tšerdas,
vesti vullata tšollidas
-fransiha rankanes rankjadas.

Beski bussikaani,
fiini bossakiiri
tšundas matše malaña,
džeelo tšiľko džintaha.

Pääsiäisen
väritystehtävä:
Maippi Ketola

*Romaniväestön koulutusryhmä
toivottaa lukijoilleen hyvää
Romanien kansallispäivää
8.4.2015*

Seuraava lehti on kaksoisnumero ja ilmestyy
lokakuussa 2015.

LATŠO DIIVES -LEHDEN ILMAISTILAUS

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Osoitteenmuutoksen yhteydessä myös vanha osoite

Kirje-
posti-
merkki

Opetushallitus
Romaniväestön
koulutusryhmä
PL 380
00531 Helsinki